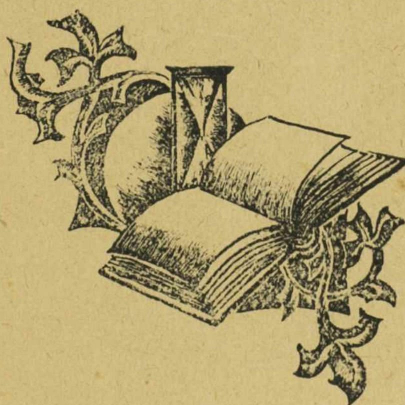
Historja

Organ Wydziału Kół Historycznych
Ogólnopolskiego Związku
Akademickich Kół Naukowych

Nr. 1 Kwiecień 1931 Rok 1

HISTORJA

ORGAN WYDZIAŁU KÓŁ HISTORYCZNYCH
OGÓLNOPOLSKIEGO ZWIĄZKU
AKADEMICKICH KÓŁ NAUKOWYCH

Od Redakcji

Znaczenie prasy w życiu społecznem jest tak wielkie i tak dobrze znane, że zbędną jest rzeczą o niem wspominać. W życiu akademickiem potęga prasy dotychczas była niedocenianą. Do jej rozwoju przyczynia się w chwili obecnej ożywiony ruch naukowy młodzieży akademickiej, która jest zmuszona do wzmożonej pracy przedewszystkiem samokształceniowej, na skutek ciężkich nieraz warunków materjalnych. Dlatego też ruch naukowy należy ująć w nowoczesne ramy organizacyjne, dać jemu silne podstawy moralne i materjalne. Ujednostajnienie więc pracy samokształceniowej a nawet pracy indiwidualnej musi oprzeć się o współpracę wszystkich, o życzliwą i rzeczywiście rzeczową krytykę. Prasa akademicka jest odźwierciedleniem poglądów i dążności młodzieży, a rozpowszechniając pewne idee może nawet wywierać decydujący wpływ na tok życia ogólno-akademickiego. Nie trzeba również mówić o kształcącem znaczeniu prasy akademickiej, przecież na jej łamach młodzież próbując pióra zaprawia się do poważnej pracy naukowej i publicystycznej. Przecież nie żyjemy dniem dzisiejszym. Budując „Nową Polskę" pracować musimy przedewszystkiem nad sobą. Udoskonalając zaś siebie, spostrzeżeniami swemi dzielmy się z innymi a wtenczas wzbudzimy podziw i szacunek wszystkich. Czasopismo „HISTORJA" niech będzie zwierciadłem duszy tego odłamu młodzieży, która studjując przeszłość ludzkości, będzie korzystała z doświadczenia wieków. Doświadczenie to realizować będzie na terenie własnym, odrzucając osobiste ambicje i względy, a kierować się będzie zasadą: „Salus Reipublicae suprema lex esto". Powodzenie naszego pisemka zależy od Was, Szanowne Koleżanki i Szanowni Koledzy. Dlatego prosimy Was o intelektualne i materjalne poparcie; intelektualne, przez nadsyłanie artykułów, recenzyj i komunikatów z życia młodzieży studjującej historję; materjalne, przez abonament i rozszerzanie naszego pisemka, nietylko pośród tych, którzy życzliwie się do nas odnoszą ale i również i pośród tych, którzy ruchem naukowym młodzieży nie interesują się, powątpiewając w jego wartość. W czasopiśmie naszem nie będziemy hamowali zapatrywań osobistych na jakąś sprawę, chętnie natomiast przyjmiemy rzeczową krytykę w formie artykułu dyskusyjnego.

Pismo „HISTORJA“ wychodzi narazie z powodu trudności finansowych, co trymestr. O ile jednak znajdzie materjalne poparcie u młodzieży akad. i władz, będzie wychodziło jako miesięcznik. Na tem miejscu niech nam będzie wolno podziękować Prezydjum „OZAKN” za życzliwe poparcie i udzielenie nam subwencji. „HISTORJA” posiada narazie następujące działy: 1) Naukowy, 2) Informacyjny, 3) Organizacyjny, 4) Kronikę, 5) Przegląd piśmiennictwa. Po zatem przewidziany jest dział kwerend, w tym dziale pragnęlibyśmy umieszczać korespondencję naukową między abonentami, a mianowicie kwerendy archiwalne i bibljoteczne w związku z pisaniem pracy magisterskiej albo doktorskiej.

Wydział Kół Historycznych Ogólnopolskiego Związku Kół Naukowych

Na VII. Zjeździe Związku Kół Historyków S. U. R. P., który odbył się od 1 — 4 lutego b. r. został zlikwidowany dawny Związek Kół Historyków a powstały dwie od siebie odrębne organizacje. Wydział Kół Hist. Ogólnopolskiego Związku Akademickich Kół Naukowych oraz reaktywowany Związek Kół Hist. S. U. R. P. Likwidacja została dokonaną większością kół, które już należały do Ogólnopolskiego Związku Akad. Kół Naukowych, jako organizacje jednostkowe, a pragnęły dawny Związek Kół Hist. przekształcić na wydział Ogólnopolskiego Związku. Przedstawiciele koła warszawskiego i wileńskiego przez swoje oporne stanowisko, doprowadzili do rozłamu, niepozwalając na skupienie się z większością kół naukowych Rzeczypospolitej Polskiej. W oparciu o organizację silnie rozgałęzioną zdoła Wydział Kół Historycznych zrealizować prawdziwie racjonalny program pracy. Jak powinien działać i do czego powinien dążyć Związek Kół Historycznych? Praca Wydziału Kół Hist. będzie zmierzała przedewszystkiem do podniesienia życia umysłowego swych członków, do rozbudzenia w nich wspólnych idei. Realizacja dążności młodzieży historycznej dokona się przez ujednostajnienie organizacyjne kół. Wszystkie agendy kół powinny być urządzone najnowocześniej, bibljoteki zorganizowane i zaopatrzone starannie, a regulaminy powinny być oparte na ogólnie przyjętych przepisach prawnych. Do wykonania tego wszystkiego a przedewszystkiem do utrzymania stałej łączności między kołami historycznemi służyć będzie wydawnictwo perjodyczne p. t. „HISTORJA”, które znajdzie niewątpliwie poparcie u władz i starszego społeczeństwa. Wydawnictwo to zajmie się również akcją informacyjną o warunkach studjowania historji na uczelniach wyższych Rzeczypospolitej, gromadząc dopowiednie archiwum. Na zewnątrz Wydział dążyć będzie do nawiązania stosunków intelektualnych z młodzieżą historyczną zagranicą, przez organizowanie wspólnych zjazdów i wycieczek, informowanie o przebiegu i stanie studjów w kraju i zagranicą itp. W oparciu o O. Z. A. K. N. dążyć będzie Wydział do racjonalizacji studjów Historycznych w związku z przyszłą

pracą zawodową studjujących. (Do zakresu tych spraw należy między innemi uregulowanie praktyk przedegzaminowych dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich, stosunku studjów uniwersyteckich do pracy w archiwach i bibljotekach i t. d.) Poziom naukowy będzie podniesiony przez konkursy na rozprawy naukowe, publikację prac magisterskich, mniejszych rozpraw i artykułów dyskusyjnych oraz krajowe zjazdy o charakterze prawdziwie naukowym. W atmosferze dobrej woli i niezmordowanej pracy dla dobra ogółu będziemy mogli realizować nasze pomysły i zamiary. A pracując w ten sposób, wystawimy sobie świadectwo tężyzny narodowej i okażemy się godnymi potomkami naszych wielkich przodków.

DZIAŁ NAUKOWY

WITOLD BAYER mag. praw.
Prezes Ogólnopolskiego Zw. Akadem. Kół Naukowych

Koło naukowe dziś i jutro

Koło Naukowe jest bezwątpienia jedną z najbardziej ciekawych form życia polskiej młodzieży akademickiej. Wyrosłe z czasów niewoli, koło naukowe przekształciło się z ogniska samokształceniowego w instytucję o bogatej rozpiętości zadań.

Wśród 160, istniejących obecnie, kół trudnoby dopatrzeć się dwu podobnych do siebie. Wtej różnorodności i bogactwie odcieni dostrzegamy jednak pewne cechy wspólne, które pozwolą nam określić kilka typów koła naukowego. Zasadę podziału wskaże ten kierunek pracy, który w działalności stowarzyszenia najmocniej się zarysowuje. Może nim być kierunek samokształceniowy, samopomocowy i „wydziałowy”. Stosownie do przyjętej zasady, koła włączymy do 3 grup: samokształceniowej, samopomocowej i „wydziałowej”.

Koła o programie samokształceniowym badają zagadnienia specjalne i pielęgnują djalektykę na zebraniach dyskusyjnych w małych, przeważnie, zespołach młodzieży. Współpraca tych kół z seminarjami jest często tak ścisła, że niekiedy seminarjum otrzymuje „osobowość prawną” koła, a zebrania koła zastępują rozważania seminaryjne. Koła samokształceniowe stanowią nieliczną grupę, zrzeszając studentów wyłącznie wydziałów humanistycznych.

Koła o charakterze samopomocowym jednoczą młodzież jednego wydziału dla urzeczywistnienia głównie celów samopomocy materjalnej. Praca naukowa usunięta na drugi plan, jest w takich warunkach szybko usychającą, pokojową rośliną. Jaskrawym przykładem są towarzystwa medyków, które w ostatniah czasach już nawet formalnie opuszczają szeregi kół naukowych, aby powiększyć liczbę Bratnich Pomocy.

Koła „wydziałowe” są najliczniejszą grupą stowarzyszeń i to stowarzyszeń zbudowanych nie według szablonu, ale rozwi-

niętych na różnych podstawach organizacyjnych. Koło „wydziałowe" jest zapewne neologizmem. Ale w mojem mniemaniu nazwa ta oddaje dość wiernie zakres pracy stowarzyszenia, które, zrzeszając młodzież jednego wydziału, interesuje się wszystkiemi przejawami życia tej młodzieży. Koło wydziałowe obejmuje więc sobą wydział Uczelni nietylko w znaczeniu osobowem, ale i rzeczowem. Otacza opieką pracę naukową studentów poprzez organizowanie pomocy naukowych. Zabiega o doskonalenie programu i organizację studjów. Spełnia też koło wydziałowe rolę łącznika w zbliżeniu koleżeńskiem i towarzyskiem swych członków, nie zapominając i o kłopotach materjalnych młodzieży, którym zapobiega przez fundowanie stypendjów i kas pożyczkowych.

Koła wymienionych przezemnie typów przywykliśmy nazywać kołami „naukowemi". Przeglądając listę kół, znajdziemy zaledwie dwa noszące w swej nazwie przymiotnik „naukowe". Koło Naukowe studentów Wyższej Szkoły Handlowej w Poznaniu i Koło Naukowe studentów Szkoły Nauk Politycznych w Warszawie. Pozostałe koła zadawalają się rzeczownikiem np. „Elektryków", „Farmaceutów", „Prawników" itp. Ten rzeczownik jest owem punctum saliens, które do niczego nie zobowiązuje. Z drugiej strony, z moich uwag o programie kół wypływa wniosek, że praca tych stowarzyszeń niema znamion naukowości. Ani formą, ani treścią nie są koła — naukowemi w ścisłem tego słowa znaczeniu. Na pytanie dlaczego nazwę koła naukowego podtrzymujemy, odpowiedzieć tylko można, że „Koło naukowe", jako pojęcie umowne, najlepiej uwypukla związane z nauką założenie i cel koła.

Czy koło dzisiejsze pozostanie takie samo jutro?

Sądzę, że nie. Pragnąłbym ewolucji, przedewszystkiem, w kształtowaniu się ideologji koła naukowego. Typ samokształceniowy koła uważam za przestarzały. Mając szerokie możliwości czerpania wiedzy z seminarjów i wykładów od swoich, a nie jak dawniej obcych, profesorów, powinniśmy przedewszystkiem te źródła nauki poważnie wykorzystać. Praca samokształceniowa w kole akademickiem schodzić musi tem samem do roli podrzędnej. Przemawia zatem i fakt, że koło samokształceniowe nie jest zdolne wytworzyć siły atrakcyjnej, utrzymując w swem gronie skromną liczbę osób, podczas, gdy przez uczelnię przechodzą całe masy społecznie niewyrobionej młodzieży.

Koło samopomocowe, zdaniem mojem, stanowi twór zbyteczny wobec istnienia Bratnich Pomocy uczelnianych i oczywistej, w naszych warunkach finansowych, potrzeby centralizacji pomocy materjalnej dla młodzieży akademickiej.

W przewidywaniach swych zachowuję jedynie koło wydziałowe o harmonijnie ujętym programie działalności, którą wypełnią następujące zadania: budzenie zainteresowań naukowych, organizowanie pomocy naukowych, troska o organizację i program studjów, udzielanie informacyj o studjach, reprezentowanie potrzeb

naukowych i organizacyjnych młodzieży wydziału lub oddziału wobec władz akademickich, samopomoc materjalna (przez fundowanie stypendjów) i rozwój życia towarzyskiego.

Tak sobie wyobrażam jutro naszych kół naukowych, ożywiony nadzieją, że doskonaląc formy, będą one nieustannie pogłębiać swą treść.

JÓZEF BIENIASZ (Kraków)

Parę uwag o egzaminach magisterskich
w odniesieniu do studjów historycznych na Uniwersytetach

Żyjemy można powiedzieć w okresie gorączkowych badań pedagogiczno-dydaktycznych, opracowywania i stosowania coraz nowych programów szkolnych, któreby, oparte na głębokiem zrozumieniu rozwoju psycho-fizycznego młodzieży, mogły w praktyce dawać, jaknajbardziej gruntowne wykształcenie, wyzwalać, jak najwięcej wartości duchowych i stwarzać młodym ludziom, wkraczającym po opuszczeniu murów szkolnych w życie, możliwie najpełniejszy obraz ich praw i obowiązków w stosunku do otaczającego środowiska społecznego, które ma być terenem ich przyszłej działalności. Oczywiście, że położenie nacisku w programach szkolnych na rozwijanie i kształcenie w uczniu uczuć patrjotycznych i obywatelskich i na przygotowanie go do życia państwowego, musi w konsekwencji wyznaczyć historji wśród innych przedmiotów szkolnych centralne stanowisko. Stąd właśnie najnowsze pomysły dydaktyczne, idąc po linji stworzenia pewnej koncentracji w nauczaniu, w celu „skupienia i uzgodnienia wszystkich rozpierzchłych wysiłków wychowawczych ze strony poszczególnych przedmiotów nauki szkolnej dookoła pewnej wspólnej przewodniej idei wychowawczej" *), wyznaczają właśnie historji obok geografji rolę tych głównych przedmiotów w przyszłej jednolitej szkole.

Jeżeli tak będziemy się zapatrywali na rolę nauczania historji w szkole średniej, to musimy również wymagać od kandydatów na nauczycieli dużego, starannego i bardzo wszechstronnego przygotowania naukowego oraz pedagogicznego w czasie studjów uniwersyteckich.

Trzeba zawsze pamiętać, że kształcić i rozszerzać horyzont myślowy ucznia może tylko wychowawca, którego przygotowanie naukowe, jakiego wymaga od niego stanowisko, będzie w każdym kierunku bez zarzutu.

Otóż, idąc po tym toku myśli dalej, chciałbym postawić pytanie, czy kandydat na nauczyciela przy obecnym systemie studjów uniwersyteckich może nawet przy znacznej dozie pilności

*) Dr. Adam Kłodziński: Pomiędzy historją a nauką obywatelską, Pamiętnik V powszechnego zjazdu hist. pol. w Warszawie, t. I. referaty.

i dobrej woli ze swej strony, wynieść to maximum wiedzy, potrzebnej mu w jego przyszłym zawodzie? Odpowiedź jednak nie może wypaść całkiem dodatnio. Ministerstwo W. R. i O. P. wprowadzając od r. 1926 na wydziale filozoficznym w miejsce dawnej swobody studjów, system egzaminów magisterskich, liczyło się z koniecznością „odczuwanej powszechnie potrzeby uporządkowania pracy studenta w uniwersytecie" *), pragnąc dać możność procentowi młodzieży szybszego uzyskania dyplomu magisterskiego, uprawniającego do nauczania w szkole średniej.

W sprawie wprowadzonych przez Ministerstwo W. R. i O. P przepisów magisterskich zabrał głos prof. Marceli Handelsman już na IV powszechnym zjeździe hist. pol. w Poznaniu, nie szczędząc nowym przepisom ostrych słów krytyki. Uważa on dawny system studjów, mimo pewnych jego braków ze stanowiska praktycznego, za daleko lepszy, aniżeli obecny system magisterski, bo chociaż kandydat do stanu nauczycielskiego nie uzyskiwał w czasie studjów tej ogólnej sumy wiedzy, którą obecnie zdobywa dzięki obowiązkowym egzaminom, to jednak poziom naukowy młodzieży studjującej był znacznie wyższy i wyrabiał większą zdolność do samodzielnych badań naukowych. W nowym systemie magisterskim egzaminy stanowią główną część studjum uniwersyteckiego, wskutek czego praca badawczo-naukowa w seminarjach schodzi z natury rzeczy na plan drugi. W ten sposób uniwersytet przekształca się poprostu na szkołę, gdzie przeprowadza się masowe egzaminy. W zakończeniu swego referatu zgłosił prof. Handelsman szereg wniosków, domagając się w nich powrotu do dawnej wolności studjów uniwersyteckich względnie proponując szereg zmian, któreby zmniejszyły zgubne skutki obecnego stanu rzeczy **). W duchu przeciwnym obecnemu systemowi magisterskiemu wypowiadały się także zjazdy Związku Kół Historyków S. U. R. P., słusznie wskazując, że działalność naukowa Kół z chwilą wprowadzenia nowego systemu studjów znacznie się obniżyła i poszła wiecej w kierunku samopomocowym ***). W, wielu Kołach wydawanie skryptów z wyciągów w celu ułatwienia członkom przygotowywania się do egzaminów stało się głównym celem ich istnienia. Idąc po myśli uchwał VI Zjazdu Związku Kół Hist. S. U. R. P. w Lublinie, Komitet wykonawczy rozesłał do pp. Profesorów historji ankietę z prośbą o wypowiedzenie się w sprawie obecnego systemu studjów.

Nadesłane odpowiedzi wszystkie, prócz jednej, uważają go za szkodliwy ze względu na obniżenie, jak to już wyżej wska-

*) Przepisy Min. W. R. i O. P. o egzaminach na stopień magistra filozofji, Warszawa, 1926 str. 36.

**) Marceli Handelsman: W sprawie nowych przepisów o egzaminach magisterskich — Pamiętnik IV powszechnego zjazdu hist. pol. w Poznaniu, r. 1925.

***) Biuletyn nr 1 Związku Kół Hist. S. U. R. P. str. 13 — 14, gdzie jest zamieszczona dyskusja ze zjazdu Związku w Lublinie.

załem, ogólnego poziomu naukowego wśród słuchaczy. *) Jak więc widzimy nad systemem magisterskim toczy się ożywiona dyskusja i jeżeli nie dąży ona do całkowitego przywrócenia dawnego stanu rzeczy, to w każdem razie idzie w kierunku gruntownej zmiany dotychczasowych przepisów magisterskich. Przedewszystkiem należy stwierdzić, jak to już w swoim referacie zaznaczył prof. Handelsman, że Uniwersytet ma dwa cele: naukowy i praktyczny i wartość obecnego układu studjów powinno się rozpatrywać pod kątem widzenia obydwu tych celów. Pod względem naukowym okazał się on rzeczywiście zawodny i ujemny. Ciągłe przygotowywanie się do egzaminów, które polegają poprostu na mechanicznem opanowaniu z podręczników większej lub mniejszej sumy wiadomości faktycznych, odrywa od pracy w seminarjach, nie pozwala na gruntowniejsze zapoznanie się z metodą pracy historycznej, na rozwinięcie większej samodzielności i wykształcenie zmysłu historycznego. Najlepiej to skonstatować, porównując, prace naukowe słuchaczy wykonane w seminarjach według dawnego systemu studjów z pracami wykonanemi dla celów uzyskania dyplomu magisterskiego. Nie formułując nawet swojego sądu zbyt skrajnie, musi się jednak zauważyć, że poziom naukowy tych ostatnich jest w porównaniu z pracami dawnego typu znacznie niższy i pod względem rezultatów naukowych nie przynosi niejednokrotnie nic nowego. I jakże może być inaczej, kiedy w obecnym toku studjów pisaniu rozprawy poświęca słuchacz 2 lub 3 trymestry, kiedy dawniej zajmowała ona 2 do 3 lat czasu. Toteż coraz mniej widzi się obecnie słuchaczy oodających się z zamiłowaniem badaniem naukowym ponad to konieczne minimum, które zakreślają przepisy magisterskie, a w konsekwencji tego coraz mniej wychodzi z uniwersytetów przygotowanych do samodzielnej pracy na niwie naukowej. To jest może najbardziej ujemna strona egzaminów magisterskich i stąd też liczne głosy, domagające się ich zmiany. Obecnie należałoby się zastanowić pokrótce, o ile obecny system magisterski spełnia swoją rolę w praktycznem przygotowaniu słuchaczy do przyszłego zawodu nauczycielskiego. Trzeba przyznać, że cel Ministerstwa W. R. i O. P., ażeby przez zaprowadzenie systemu egzaminów magisterskich wprowadzić większą jednolitość w programy studjów i umożliwić większym rzeszom studentów normalne ich kończenie, został osiągnięty. Już parę lat istnienia nowego systemu, wskazuje, że procent studentów uzyskujących uprawnienia do nauczania obecnie jest znacznie większy, aniżeli przed wprowadzeniem przepisów magisterskich, Jest to zresztą całkiem jasne, jeśli się zważy, że daleko łatwiej jest, zwłaszcza dla słuchaczy mniej zdolnych, przygotować się do częściowych egzaminów po kolei, niż zasiąść do egzaminu nauczycielskiego dawnego typu, wymagającego pamięciowego opanowania całego ogromu materjału historycznego. Wskutek tego wielu słuchaczy po złożeniu rozprawy nauczycielskiej i otrzy-

*) Biuletyn nr. 1 itd. str. 4—8

maniu t. zw absolutorjum, mającego znaczenie raczej formalne obejmowało posady a obowiązki i kłopoty związane z niemi nie pozwalały im nieraz dosyć długo przygotować się w dostateczny sposób do egzaminu. Wynik egzaminu był także niejednokrotnie ujemny tak, że okazała się potrzeba ponowienia go albo składania egzaminu poprawczego. Nie potrzebuję chyba dodawać, że takie przygotowywanie się do egzaminu na posadzie było połączone z dużą szkodą nieraz dla obowiązków pedagogicznych nauczyciela. Obok tego nie można także zamilczeć jednej dodatniej strony egzaminów magisterskich, a mianowicie, że student mimo wszystko dzięki tym częściowym egzaminom zdobywa pewien pogląd na całość historji już w czasie studjów na uniwersytecie, czego poprzednio przy daleko posuniętej specjalizacji dotyczącej pewnej kwestji, w najlepszym zaś razie jakiegoś okresu historji, absolutnie nie można było osiągnąć. Biorąc właśnie pod uwagę te dodatnie strony systemu magisterskiego, nie byłbym za tem, aby bez żadnych zastrzeżeń znieść jego przepisy i powrócić całkowicie do dawnego systemu studjów. Sądzę, że można będzie obecny system mogisterski utrzymać, przeprowadzając w nim jednak w niejednym kierunku potrzebne zmiany względnie uzupełnienia tak, aby jego ujemne strony możliwie ograniczyć.

Przedewszystkiem w celu zapobieżenia obniżaniu się poziomu naukowego studjów uniwersyteckich należałoby ograniczyć dotychczasową dominującą rolę egzaminów, a wysunąć po dawnemu na plan pierwszy pracę w seminarjach i wartość rozprawy magisterskiej, która tylko może świadczyć o zdolnościach danego kandydata do samodzielnej pracy, umiejętności interpretowania i użytkowywania źródła dla pewnej zamierzonej syntezy naukowej! Pomysłów reformy systemu magisterskiego rzucono wiele *). Najbardziej trafny jednak wydaje mi się projekt prof. Franciszka Bujaka, w myśl którego magisterjum powinno mieć raczej charakter egzaminu naukowego, a nie nauczycielskiego. W skład tak pojętego egzaminu wchodziłaby rozprawa magisterska, na którą należałoby położyć główny nacisk, oraz „rygorozum z dwóch przedmiotów t. j. tego, do którego zakresu należy rozprawa oraz drugiego, mającego znaczenie pomocnicze, rozszerzające podstawy naukowe kandydata" **). Byłby to więc egzamin. zbliżający się swym charakterem do dawnego typu rygorozum doktorskiego. Składałoby się przy końcu studjów (po 4-tym roku, albo później), ale poprzedzałby go po pierwszym lub po drugim roku studjów egzamin z głównych zasad metodologji i nauk pomocniczych historji, który dobrze pojęty byłby znakomitem wprowadzeniem ucznia do studjum historycznego i dawałby mu wiele wiadomości nieodzownych przy pisaniu później rozprawy magisterskiej. Po osiągnięciu dyplomu magistra. kandydaci chcący się poświęcić zawodowi nauczycielskiemu byliby obowiązani

*) Biuletyn Związku Kół Hist. S. U. R. P. nr. 1 str. 4 — 8.

**) Ibidem str. 4.

złożyć jeszcze egzamin nauczycielski, pojęty, jako egzamin jednorazowy, stanowiący dopełnienie egzaminu magisterskiego pod względem przyswojenia sobie ogólnych wiadomości z każdej dziedziny historji, oraz z zakresu dydaktyki historji. W ten sposób znacznie odciążyłoby się z niepotrzebnego balastu egzaminów młodzież, mającą warunki i pragnącą się poświęcić pracy badawczej na polu naukowem i ułatwiłoby się jej uzyskanie stopnia doktorskiego. Ci zaś, którzyby pragnęli po ukończeniu studjów oddać się pracy pedagogicznej, uzupełniliby swoje wiadomości odpowiednio zreformowanym egzaminen nauczycielskim, który po uzyskaniu stopnia magistra nie sprawiłby im już zbyt wielkich trudności. Wszelkie egzaminy piśmienne, które obecnie istnieją, uważałbym za niepotrzebne w tak zreformowanym systemie studjów. Chcę z naciskiem podkreślić, że wymagania tego końcowego egzaminu nauczycielskiego powinny być ściśle dostosowane do programu obowiązującego w szkołach średnich tak pod względem naukowym, jakoteż i pedagogiczno-dydaktycznym. Szczegółowsze określenie wymogów stawianych przy tych egzaminach byłoby już rzeczą odnośnych przepisów egzaminacyjnych. Już teraz jednak zwrócę uwagę na jedną rzecz, która powinna być uwzględniona przy reformowaniu obecnych przepisów magisterskich, a którą poruszył prof. Bujak w referacie wygłoszonym na V powszechnym zjeździe historyków polskich w Warszawie *). Dotychczas w egzaminach magisterskich główny nacisk był położony na historję polityczną, historja zaś społeczna i gospodarcza nie była albo wcale uwzględniana albo tylko w małej mierze. Jest to zupełnie niesłuszne już nietylko ze względu na wielką doniosłość dzisiaj tych działów historji, ale także i dlatego, że program Ministerstwa W. R. i O. P. dla gimnazjum państwowego z r. 1926 (str. 9) jako cel nauczania historji podkreśla między innemi „stopniowe zrozumienie (przez ucznia) istniejących stosunków politycznych, społecznych, kulturalnych i gospodarczych narodu i państwa polskiego w ich genezie, rozwoju i związku z rozwojem takich stosunków u innych narodów". A więc nauczyciel musi mieć odpowiednie przygotowanie nie tylko w zakresie historji politycznej, ale także społecznej, gospodarczej i kulturalnej! Wobec tego całkiem słuszny jest postulat prof. Bujaka, „historja społeczna i gospodarcza powinna być przedmiotem obowiązkowym dla przygotowujących się na nauczycieli historji w szkołach średnich ogólno-kształcących **). Oczywiście ze względu na to, aby zbytnio nie rozszerzać zakresu tego egzaminu nauczycielskiego może nie koniecznem byłoby domagać się, ażeby historja społeczna i gospodarcza stanowiła osobny egzamin, wchodzący w ramy wspomnianego egzaminu nauczycielskiego, ale przynajmniej równolegle z kwestjami

*) Franciszek Bujak: O nauczaniu historji zwłaszcza w szkołach zawodowych — Pamiętnik V. powszechnego zjazdu hist. pol. w Warszawie w r. 1930.

**) Franciszek Bujak: O nauczaniu historji zwłaszcza w szkołach zawodowych str. 632 (8).

historji politycznej, powinny być uwzględniane kwestje z zakresu historji gospodarczej i społecznej (np. przez obowiązkowe przestudjowane do egzaminu wskazanej literatury monograficznej dotyczącej historji społecznej i gospodarczej.) Jest to w każdym razie postulat nie cierpiący zwłoki i powinien być zrealizowany w jak najkrótszym czasie nawet jeszcze w ramach dotychczasowego systemu magisterskiego. W przyszłej reformie studjów należałoby też usunąć inne braki i niejasności dotychczasowe. I tak nauka o Polsce współczesnej, która stanowi przedmiot nauczania w ósmej klasie gimnazjalnej powinna być również włączona w ramy egzaminu nauczycielskiego, gdyż jak dotychczas ma ona raczej charakter przedmiotu pobocznego, nie związanego ściślej ze studjum historji na uniwersytecie. Wskutek braku ściślejszych przepisów Ministerstwa W. R. i O. P. odnośnie do egzaminu z nauk obywatelskich, panuje tutaj pewien chaos i dopiero w ostatnich czasach dąży się usilnie do usunięcia go i sprecyzowania wymogów z tego przedmiotu oraz jego roli w studjum historji na uniwersytecie. Pozostawałaby jeszcze do bliższego rozpatrzenia kwestja pracy magisterskiej, która także kryje w sobie wiele niejasności. Ze względu jednak na doniosłość i znaczenie rozprawy magisterskiej dla studjów uniwersyteckich, jej stosunku do pracy doktorskiej, doboru odpowiednich tematów dla tego rodzaju prac itd., będzie ta kwestja przedmiotem osobnego omówienia w następnym artykule.

Przy pisaniu powyższych uwag starałem się dotknąć kwestyj najważniejszych dookoła których toczy się dzisiaj dyskusja i których pomyślne rozwiązanie będzie stanowiło walny krok naprzód w organizacji studjów uniwersyteckich. To też szereg moich pomysłów, które rzuciłem w ciągu obecnego artykułu nie może sobie wcale rościć pretensyj do definitywnego przesądzania poszczególnych kwestyj. Ich celem jest raczej chęć pobudzenia do dalszej dyskusji, która z czasem doprowadzi do uzgodnienia różnych projektów i programów reformy obecnego systemu studjów uniwersyteckich.

ZYGMUND MANN student Historji U. W.

Warszawa a konstytucja majowa

Zbliżająca się stoczterdziestoletnia rocznica wiekopomnej ustawy Trzeciego Maja wzbudzi zapewne zainteresowanie młodzieży historycznej dla tego epokowego momentu. Dlatego też i ja w szczupłym zakresie mojej specjalności lokalnej (miasto Warszawa) pozwalam sobie, korzystając z łaskawego zaproszenia kol. Stronczyńskiego, zabrać głos na gościnnych łamach „HISTORJI". Kwestja wyglądu miasta Warszawy w dniu 3 maja 1791 a zwłaszcza kwestja udziału mieszczaństwa warszawskiego w przeprowadzeniu konstytucji jest po dziś dzień kwestją żywotną a mało zbadaną. Prawie wszystkie źródła monograficzne powtarzają się do tego

stopnia, że całe ustępy niemal dosłownie przepisane się w nich znajdują. Pamiętnikarze współcześni również w dużej mierze korzystają z opracowań. Gazety współczesne opisując pobieżnie entuzjazm ludności nie docierają do meritum sprawy. t. j. czy był to entuzjazm przygodny czy przygotowany. Djarjusz w dużym stopniu z natury rzeczy pomija sprawę tak dla siebie nieistotną, jak zachowanie się publiczności tak obecnej na sali w czasie sesji, jak zgromadzonej wokoło zamku. Bogatą natomiast jest pod tym względem broszurowa polemika polityczna. Bądź co bądź udziału mieszczaństwa w przeprowadzeniu uchwały zaprzeczyć się nie da. Nawet pół-oficjalne wprost po wypadkach ukazujące się źródło, jak ks. Fr. Siarczyńskiego „Dzień Trzeciego Maja 1791”, będące jakby urzędowem sprawozdaniem ze strony partji patrjotycznej przyznaje obecność mnóstwa mieszczan i podaje, że kiedy po przemówieniu Zabiełły, który wezwał króla do przysięgi, rozległy się po izbie okrzyki: wiwat król! wiwat konstytucja!, to powtarzał je lud mnogi, zgromadzony na dziedzińcu zamkowym i bliższych ulicach. W obecnym stanie badań naukowych nie ulega wątpliwości, że patrjoci zamierzając przeprowadzić konstytucję chcieli sobie zapewnić poparcie mieszczaństwa, którego wystąpienia w czasie sejmu dawały rękojmię, że jest ono dorosłe do zrozumienia spraw politycznych. W tym celu na kilka tygodni przed przewidywanym terminem, w dniu 18 kwietnia przeprowadzono ustawę o miastach, mającą na celu oprócz korzyści społecznych i politycznych także i przywiązanie i zobowiązanie mieszczan względem partji patrjotycznej. W tym samym celu dnia 29 kwietnia a więc niemal w przeddzień konstytucji marszałek Małachowski w otoczeniu wielu dostojników i posłów udał się na ratusz, gdzie się uroczyście wpisał do księgi miejskiej przy objawach entuzjazmu licznie zgromadzonego tłumu. Patrjoci przystępując do przeprowadzenia konstytucji chcieli sobie zapewnić sytuację. W tym celu skonsygnowano wojsko na Krakowskiem Przedmieściu a więc w sąsiedztwie zamku, gdzie się odbywała sesja. W tym celu rozrzucono po izbie sejmowej pewnych ludzi, którzy mieli powstrzymać od ekscesów rębaczy Branickiego. W tym celu za pośrednictwem Kołłątaja i jego agentów poruszono mieszczaństwo, nieuprzedzając go zresztą o całem znaczeniu projektowanej reformy. Nie była to ruchawka ciemnego pospólstwa, bo już rano wystąpił magistrat w paradnych ubiorach a cechy ze sztandarami. Fakt, że posłowie przybywszy po przyjęciu konstytucji do kolegjaty Świętojańskiej na przysięgę, zastali tam już uszykowane magistrat i cechy pozwala przypuszczać, że czynniki oficjalne mieszczaństwa jeszcze w toku samej sesji były uprzedzane, jakie stanowisko zająć im należy. Wśród nieuświadomionej masy rozpuszczano pogłoski o niebezpieczeństwie, grożącem królowi i Małachowskiemu, co spowodowało zbiegowisko koło zamku. Przyznać trzeba, że i przeciwnicy konstytucji rozpuszczali najdziwniejsze pogłoski, które niemało się przyczyniły do zdezorjentowania opinji. Na specjalną uwagę zasługuje, że nie tylko lud ale i szlachta do ostatniej niemal chwili niewie-

dzieli, co właściwie dzieje się na zamku; wytłomaczenie przyszło dopiero w toku samej sesji. Tłum zapełniający galerję, korytarze, dziedziniec stajenny zamku i plac przed zamkiem (zresztą o wiele mniejszy, niż dzisiaj) a nawet przyległe ulice był oparciem i narzędziem presji moralnej patrjotów. Lud nasłuchiwał obrad, lud powtarzał okrzyki patrjotów, lud wreszcie wybuchnął entuzjazmem, gdy konstytucja została przyjęta, entuzjazmem przejawiającym się w manifestacjach przed i po zaprzysiężeniu konstytucji w kolegjacie. To pociągnięcie ludu do udziału w dziele przebudowy państwa odbiło się na jego psychologji. Od tego dnia mieszczanie wiedzą już, że są czynnymi współobywatelami i synami odrodzonej ojczyzny, co znalazło swój wyraz w udziale mieszczan w późniejszej .o dwa lata insurekcji Kościuszkowskiej.

KALIKST MORAWSKI mag. fil. (Warszawa)

Dwa programy zjednoczenia Włoch po 1831 r.

Rewolucja lipcowa 1830 r. odbiła się głośnem echem w całej Europie i znalazła też swój oddźwięk na półwyspie apenińskim.

Praca towarzystw tajnych z głośnym związkiem węglarskim (carboneria) na czele, działalność poszczególnych jednostek jak np. Ciro Menotti, który przy pomocy Franciszka IV, księcia Modeny, próbował osiągnąć polityczną niepodległość północnych Włoch przez wypędzenie Austryjaków z posiadanego przez nich królestwa lombardzko-weneckiego, wreszcie stały ferment w Romanji znalazły swój wyraz w ruchach 1831 r.

Szybkie zgniecenie tych prób zmiany stosunków wytworzonyh przez Kongres Wiedeński wykazało bezsilność ruchów zbrojnych. Jednocześnie patryjoci włoscy poczęli szukać lepszych sposobów zrealizowania ich aspiracji i w wyniku tego powstają nowe programy zjednoczenia Włoch oraz ugruntowania rządów konstytucyjnych. Okres między 1831 a 1848 r. jest to czas dojrzewania i krystalizowania się tych programów. Zarysowały się jasno dwa kierunki: rewolucyjny i republikański, zmierzający do zjednoczenia Włoch w jedno suwerenne państwo i drugi federacyjno-monarchistyczny, stawiający sobie za cel utworzenie konfederacji wszystkich państw włoskich i uzgodnienia polityki zewnętrznej i wewnętrznej całej Italji.

Pierwszy program znalazł swego wyraziciela w Józefie Mazzinim. Zmuszony do opuszczenia Piemontu, jako emigrant polityczny osiadł początkowo w Marsylji i tam założył związek „Młodych Włoch" (Giovine Italia) w 1831 r. Cel tej organizacji był jasny. Giovine Italia miała grupować ludzi połączonych węzłem braterskiego przywiązania i wierzących w prawo postępu i obowiązku. Przewodnią myślą dla nich winna być głęboka pewność, że Italia powołaną jest do samoistnego bytu jako wielki naród, że cel ten można osiągnąć własnemi siłami. Niepowodzenie dotychczasowych usiłowań należy przypisać nieumiejętnemu kierow-

nictwu, które nie było w stanie wyzyskać wszystkich możności i sił narodu. Członkowie Giovine Italia zobowiązują się do bezwględnego przestrzegania sekretu i poświęcają wszystkie swe siły idei utworzenia jednolitego państwa narodowego z ustrojem republikańskim, jako najodpowiedniejszym dla państwa przyszłego.

Mazzini nie szczędził wysiłków by program ten urzeczywistnić, nawet kosztem krwi ludzkiej, bo męczennicy zdaniem jego będą najlepszymi orędownikami nowych idei. Próby zbrojnego obalenia istniejącego porządku rzeczy nie udawały się. Pierwsza chronologicznie wyprawa do Sabaudji w 1833 r. skończyła się klęska. W przedsięwzięciu tem brali udział między innymi i emigranci polscy a kierownikiem wyprawy był gen. Ramorino znany z walk w 1831 r. w Polsce. Druga większa próba była w roku 1844 pod dowództwem braci Bandiera w Kalabrji, wreszcie 1845 r. wybuchły zamieszki w Romanji. Wszystkie te ruchy szybko były unicestwione i pociągały za sobą surowe represje odpowiednich rządów. W rezultacie musiał Mazzini zrezygnować z myśli utworzenia jednolitej republiki drogą zbrojną.

Oprócz tego wytworzył Mazzini partję polityczną, wyznającą bądź idee Giovine Italia w całości lub z większemi czy mniejszemi zastrzeżeniami. Głośni literaci i politycy jak Guerrzzi, Mecolini, Cattaneo, Ruffini starali się pracami swemi popularyzować powyższą ideę i rozbudzać jaknajbardziej ducha patrjotycznego.

Przeciwko partji Mazziniego wystąpiła grupa federalistów i monarchistów. Głównym przedstawicielem i twórcą teorji tego kierunku był Vincenzo Giobedti, filozof, ksiądz i emigrant polityczny w jednej osobie. Na emigracji w Brukseli, oddał się studjom politycznym, filozoficznym i historycznym. W rezultacie z deisty i rewolucjonisty stał się katolikiem i monarchistą. Zdala od ojczyzny formował on swój program, który ogłosił w dziele „Il Primato morale e civile degli Italiani" w 1843 r. W książce tej bogato ilustrowanej faktami historycznemi wykazywał, że bez udziału monarhistów półwyspu, nie da się osięgnąć zjednoczenia Włoch. Proponował utworzenie federacji politycznej, na czele której stanąłby Papież, jako przedstawiciel Kościoła Katolickiego, który jest syntezą prawdziwej kultury włoskiej, którą Gioberti przeciwstawia obcej kulturze przeszczepionej z Francji i Niemiec. Zanik poczucia odrębności kulturalnej narodu włoskiego uważał Gioberti za jeden z głównych powodów upadku politycznego narodu i nawrót do kultury katolickiej narodowej kładł na czele jako najważniejszy warunek odrodzenia Italji. W dziedzinie polityki wewnętrznej żądał ujednostajnienia frontu wszystkich władców półwyspu przeciw Austrji, co do reform wewnętrznych zadowolnił się udzieleniem swobód obywatelskich zgodnych z duchem czasu oraz ustroju monarchji konstytucyjnej z ciałem doradczem przy osobie króla lub księcia.

Program Giobertiego zwany również programem neowelfickim zawierał szereg niedomówień i braków. Zadawano sobie pytanie jak Papież będzie mógł zerwać z systemem absolutnym oraz jak będzie mógł bronić Włochy przed najazdem obcym nie posiada-

jąc ani finansów w dobrym stanie ani wojska licznego i dobrze zorganizowanego. Wobec tego zwolennicy tezy Giobertiego zaczęli ją uzupełniać. Pierwszy wystąpił C. Balbo głośny historyk i mąż stanu. W dziele pt. „Speranze d'Italia" podtrzymuje on zasadnicze tezy Giobertiego, jednakże skłania się ku temu, by przewodnictwo konfederacji włoskiej powierzyć królowi Sardynji jako posiadającemu siły zbrojne do dyspozycji. Papież mógłby zajmować prymat honorowy i moralny. Zresztą uważał on, że dając Austrji odpowiednie odszkodowanie w Turcji, będzie można skłonić ją do pokojowego ustąpienia z ziem włoskich. Praktycznie urzeczywistniał tę tezę M. d'Azeglio powieściopisarz i polityk, który w Romanji i w Toskanji organizował partję albertystów jako przeciwwagę wpływów rewolucyjnych. W pismach występował przeciw próbom ruchów zbrojnych.

Program Giobertiego wkrótce zatryumfował w opinji włoskiej. Przekonano się, że drogą zbrojnych wystąpień nie zrealizuje się zamierzeń narodowych. Odwracano się coraz bardziej od rewolucjonistów a przyjmowano program reform w ramach monarchji konstytucyjnej. Sam Gioberti sprecyzował swój program w następujących dziełach: „Prolegomena del primato" oraz „Il Gesuita moderno". Wykluczał on od współpracy Jezuitów jako przedstawicieli szkodliwego systemu wychowania antywłoskiego oraz króla Obojga Sycylji, z powodu jego uległości dla Austrji i okrucieństw popełnionych przy tłumieniu ruchów rewolucyjnych u siebie.

Do tego programu przyłączyli się G. Capponi, C. Cantù i wielu innych nie wyłączając Rosminiego głośnego filozofa, twórcy kierunku ontologicznego.

Wypadki jakie rozegrały się między 1846 r. a 1848 r. dodawały tej teorji siły i zdawały się urzeczywistnić. Papież Pius IX wydawał się być Papieżem wyśnionym przez Giobertiego. Przygotowania do unji celnej Piemontu, Toskanji i Państwa Kościelnego były uważane za zapowiedź przyszłej federacji, wreszcie reformy i konstytucja nadane przez monarchów, były brane za objaw przyszłej współpracy tronów i ludów.

Tak się przedstawiał stan umysłów w 1848 r. Szybko zmieniające się wypadki lat następnych osłabiły w wielu punktach wartość wszelkich teoryj. Musiały więc one ulegać zmianom i rzeczywiście po 1849 r. widzimy nowe projekty i programy, które zastąpiły poprzednie plany patryjotów włoskich.

DZIAŁ INFORMACYJNY

Obowiązujące przepisy egzaminacyjne na stopień Magistra Historji *)

Wyciąg z rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 26 listopada 1925 roku w sprawie egzaminów magisterskich na wydziałach filozoficznych, humanistycznych i matematyczno-przyrodniczych uniwersytetów **).

§ 1. Niższym stopniem naukowym, przewidzianym w art. 95 ustawy o szkołach akademickich, jest na wydziałach filozoficznych (humanistycznych i matematyczno-przyrodniczych) uniwersytetów stopień magistra filozofji.

Stopień magistra filozofji jest dowodem zakończenia studjów wyższych na wymienionych wyżej wydziałach uniwersytetów oraz jest warunkiem uzyskania wyższego stopnia naukowego (stopnia doktora), przewidzianego w tymże art. ustawy o szkołach akademickich.

§ 2. Uzyskanie przez studenta stopnia magistra filozofji jest warunkowane:

a) zaliczeniem odbytych w charakterze studenta przynajmniej jedenastu trymestrów studjów na jednym z wymienionych wyżej wydziałów z zastosowaniem się do wymagań programu odpowiedniego magisterjum, przytem Radzie Wydziału przysługuje prawo w wyjątkowych wypadkach zmiejszenia tej liczby do dziewięciu trymestrów,

b) przyjęciem pracy magisterskiej,

c) zdaniem z wynikiem pomyślnym przepisanych programem egzaminów.

§ 3. Ostatnie trymestry studjów w liczbie przynajmniej dwóch muszą być spędzone przez studenta na wydziale tego uniwersytetu, na którym student pragnie uzyskać stopień magistra filozofji; w tym wydziale również winna być przyjęta praca magisterska studenta.

Studja odbyte, prace wykonane i egzaminy zdane na wydziałach filozoficznych (humanistycznych i matematyczno-przyrodniczych) innych uniwersytetów państwowych w Polsce zalicza się w rozmiarach, odpowiadających naogół programowi właściwego magisterjum, na tym wydziale, na którym student kończy studja.

Studja, prace i egzaminy odbyte na innych wydziałach uniwersytetów lub w innych szkołach akademickich w Polsce i w szkołach wyższych zagranicznych mogą być zaliczane na tym

---

*) Przepisy egzaminacyjne z dnia 22. III. 1027 r. dotyczące przedmiotu dodatkowego są również załączone.

**) Na podstawie art. 114 ustawy z dnia 13. lipca 1920 roku o szkołach akademickich Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 494.

wydziale, na którym student pragnie uzyskać stopień magistra filozofji, jeżeli czynią zadość naogół wymaganiom programu właściwego magisterjum.

§ 4. W skład programu magisterjum wchodzi, oprócz egzaminów z poszczególnych przedmiotów, egzamin, stwierdzający znajomość głównych zasad nauk filozoficznych.

§ 5. Egzaminy, przewidziane w § 2 c. niniejszego rozporządzenia student zdaje z każdego przedmiotu, wchodzącego w skład programu magisterjum (patrz niżej), w toku studjów, przytem programy przewidywać będą zasady kolejności zdawania egzaminów. Jako dowód zdania egzaminu z pomyślnym wynikiem student otrzymuje odpowiednie świadectwo egzaminowe.

§ 6. Praca magisterska winna wykazać, że student włada metodami ścisłemi w zakresie pewnego zagadnienia zgodnie ze współczesnym poziomem odpowiedniej dziedziny wiedzy.

Student może zgłosić się do Komisji Egzaminacyjnej w celu otrzymania tematu pracy magisterskiej dopiero po zdaniu przepisanej części egzaminów. Temat pracy magisterskiej winien być taki, aby możliwem było staranne jej wykonanie w ciągu około dwóch trymestrów.

Za pracę magisterską może być uznana przez Komisję egzaminacyjną na wniosek właściwego profesora poważniejsza praca seminaryjna lub laboratoryjna, bądź inna praca studenta.

Jeżeli praca magisterska uznana będzie za wystarczającą, Komisja wyznaczy studentowi termin dyskusji nad jego pracą przed Podkomisją Egzaminacyjną. Przy dyskusji student winien wykazać ogólną znajomość całokształtu wiedzy z zakresu obranego przezeń magisterjum.

Student może zdawać ostatni egzamin, wskazany programem magisterjum, jeżeli wynik dyskusji oceniono: „dostatecznie”, „dobrze” lub „bardzo dobrze”.

Dyskusja nad pracą magisterską może się odbywać przy ostatnim egzaminie.

§ 7. Po zdaniu wszystkich przepisanych egzaminów, przyjęciu pracy magisterskiej i stwierdzeniu przez Komisję Egzaminacyjną dopełnienia innych warunków wymaganych programem, student otrzymuje dyplom magistra filozofji.

Świadectwa egzaminowe Komisja Egzaminacyjna zatrzymuje w aktach po wydaniu dyplomu.

§ 8. Magister może zabiegać o rozszerzenie dyplomu na inny zakres wiedzy jednak pod warunkiem zdania wszystkich egzaminów i przyjęcia pracy magisterskiej według wymagań programu właściwego magisterjum, jeżeli Rada Wydziału nie przyzna mu pewnych ulg i zwolnień zarówno w zakresie egzaminów, jak i składania nowej pracy magisterskiej. Wyniki tych egzaminów podaje się na odwrotnej stronie dyplomu.

Oprócz tego może magister zdawać poszczególne egzaminy z przedmiotów z poza zakresu swego magisterjum a wyniki egzaminów podaje się również na odwrotnej stronie dyplomów.

§ 9. W razie niepomyślnego wyniku egzaminu może być powtórzony egzamin nie wcześniej, jak w czasie następnej sesji egzaminacyjnej. W razie trzykrotnego niepomyślnego wyniku egzaminu student może zdawać egzamin po raz czwarty tylko na zasadzie uchwały Rady Wydziału.

Te same przepisy dotyczą ponownego opracowania ujemnie ocenionej pracy magisterskiej.

W wypadkach, gdy egzamin zdawany był po raz pierwszy przed jednym egzaminatorem, może być powtórzony tylko przed właściwą Podkomisją Egzaminacyjną.

§ 10. Egzaminatorami są wszyscy honorowi, zwyczajni i nadzwyczajni profesorowie wydziału. W wyjątkowych wypadkach Rada Wydziału może powołać na egzaminatora profesora innego wydziału, docenta, zastępcę profesora lub adjunkta. Do prowadzenia spraw egzaminowych Rada Wydziału wyłania ze swego grona Komisję Egzaminacyjną na lat trzy, składającą się z potrzebnej liczby członków. Komisja wybiera ze swego grona przewodniczącego i odpowiednią liczbę zastępców.

§ 11. Do obowiązków Komisji Egzaminacyjnej należy:

a) wyznaczenie z grona egzaminatorów Podkomisyj Egzaminacyjnych do poszczególnych egzaminów i oceny pracy magisterskiej. Podkomisja składa się przynajmniej z dwóch egzaminatorów. W wyjątkowych wypadkach przy znacznej liczbie studentów zgłaszających się do egzaminu, lub przy znacznej liczbie przedstawionych do oceny prac magisterskich można w każdej sesji egzaminacyjnej wyznaczyć zamiast Podkomisji, jednego egzaminatora w osobie profesora;

b) wyznaczanie poszczególnych terminów egzaminów w czasie sesyj egzaminacyjnych, które odbywają się conajmniej dwa razy do roku;

c) ogólny nadzór nad organizacją egzaminów, załatwianie czynności administracyjnych, prowadzenie protokołów Komisji i Podkomisyj, przytem akty studentów, przystępujących do egzaminów, prowadzi się imiennie. Czynności te imieniem Komisji załatwia jej przewodniczący.

Uchwały Komisji Egzaminacyjnej zapadają bezwzględną większością głosów, w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

§ 12. Egzamin pisemny (lub praktyczny) pod nadzorem student zdaje na temat zadany przez właściwego profesora-członka Podkomisji Egzaminacyjnej danego przedmiotu. Profesor ten również orzeka o ocenie wyniku egzaminu. W razie niedostatecznego wyniku egzaminu profesor ten orzeka o tem, czy student może być dopuszczony do egzaminu ustnego z tego samego przedmiotu.

Egzamin ustny przeprowadza właściwa dla danego przedmiotu egzaminu Podkomisja Egzaminacyjna, która orzeka o wyniku egzaminu.

Ocenę łączną obu egzaminów pisemnego (lub praktycznego) pod nadzorem i ustnego, które muszą się odbyć w czasie tej samej sesji egzaminacyjnej, ustanawia właściwa Podkomisja.

O przyjęciu pracy magisterskiej i jej ocenie orzeka właściwa Podkomisja Egzaminacyjna, która również prowadzi i ocenia dyskusję ze studentem nad jego pracą.

W wypadkach nieuzgodnienia oceny przez członków Podkomisji, składającej się z dwóch egzaminatorów, ocenę ostateczną ustanawia przewodniczący Komisji Egzaminacyjnej lub jego zastępca po wysłuchaniu opinji każdego egzaminatora. Przy liczniejszych Podkomisjach ocenę ustanawia się na podstawie głosowania, przyczem, w razie równości głosów, rozstrzyga głos przewodniczącego Podkomisji.

§ 14. Opłaty egzaminacyjne ustanawia oddzielne rozporządzenie.

§ 15. Nadania stopnia magistra filozofji dokonywa Dziekan Wydziału, działający w imieniu Rady Wydziału, przez wręczenie kandydatowi dyplomu.

§ 16. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje w całej rozciągłości wszystkich studentów, którzy rozpoczną studja na wydziałach filozoficznych (humanistycznych i matematyczno-przyrodniczych) uniwersytetów w roku akademickim 1926|27 i w latach następnych.

Studenci, którzy rozpoczęli studja na tych wydziałach przed rokiem akademickim 1926|27, mogą przystępować do egzaminów magisterskich według postanowień niniejszego rozporządzenia, przytem Rady Wydziałów udzielą im na wniosek Komisji egzaminacyjnej ulg i zwolnień na podstawie odbytych studjów teoretycznych i praktycznych oraz zdanych egzaminów.

Wyciąg z rozporządzenia

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 2 kwietnia 1926 roku w sprawie programu studjów i egzaminów w zakresie historji na stopień magistra filozofji

§ 1. Egzaminy z zakresu historji na stopień magistra filozofji oraz warunki dopuszczenia do nich są następujące:

A. Egzaminy, obowiązujące każdego studenta studjującego w powyższym zakresie:

1. Zasady metody badań historycznych, podstawowe wiadomości z nauk pomocniczych oraz z źródeł historycznych w zakresie historji Polski. Egzamin jest ustny.
2. Dzieje starożytne. Egzamin jest ustny.
3. Dzieje średniowieczne (polskie i powszechne). Egzamin jest ustny.
4. Dzieje nowożytne i nowoczesne (polskie i powszechne). Egzamin jest ustny.
5. Główne zasady nauk filozoficznych. Egzamin jest ustny.

B. Do wyboru przez studenta jeden z następujących egzaminów:

6 Pogłębiona znajomość pewnego okresu dziejów politycznych polskich lub powszechnych.

6. Pogłębiona znajomość pewnego działu historji gospodarczej, lub kulturalnej.

6. Pogłębiona znajomość nauk pomocniczych historji.

6. Geografja historyczna.

Egzaminy te są ustne.

Jeden lub dwa z pośród egzaminów wymienionych pod A - 2, 3, i 4 jest pisemny pod nadzorem i ustny, zależnie od decyzji Podkomisji Egzaminacyjnej.

Podczas studjów student obowiązany jest odbyć co najmniej 5 trymestrów ćwiczeń seminaryjnych.

§ 2. Temat pracy magisterskiej student może otrzymać po zdaniu wszystkich egzaminów, wymienionych w § 1 pod A. Praca magisterska winna być wykonana na temat z dziedziny wybranego przez studenta egzaminu z wymienionych w § 1 pod B.

§ 3. Ostatnim egzaminem, przy którym Podkomisja Egzaminacyjna przeprowadzać będzie ze studentem dyskusję na temat jego pracy magisterskiej i kontrolować ogólną znajomość wiedzy studenta z zakresu historji, jest egzamin wybrany z wymienionych w § 1 pod B.

§ 4. Każdy trymestr studjów studenta będzie mu zaliczony do magisterjum, jeżeli łączna liczba godzin wykładów i ćwiczeń, przesłuchanych i odrobionych z zakresu wiedzy, odpowiadającego § 1 niniejszego rozporządzenia, będzie wynosić co najmniej 10 godzin tygodniowo.

Wyciąg z rozporządzenia

Ministra Wyznań Rel. i Oświecenia Publicznego z dnia 22 marca 1927 roku w sprawie stopnia magistra filozofji, jako warunku dopuszczenia do egzaminu państwowego na nauczyciela szkół średnich.

§ 1. Do zdawania egzaminu państwowego na nauczyciela szkół średnich uprawnia:

a) stopień magistra filozofji, uzyskany na podstawie rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 26 listopada 1925 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 8 (170) z 1926 r., poz. 65), względnie jednego z następujących rozporządzeń, ogłoszonych w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 8|170 z 1926 roku a mianowicie: stopień magistra filozofji w zakresie historji na podstawie rozporządzenia z dnia 2 kwietnia 1926 r. L. IV. S. W. 3671|26

§ 2, Po zdaniu egzaminu państwowego na nauczyciela szkół średnich określonego rozporządzeniem Ministra W. R. i O. P. z dnia 9 października 1224 r. (Dz. Urz. R. P. Nr. 91 poz. 859), magister filozofji otrzymuje kwalifikacje zawodowe

do nauczania następujących przedmiotów w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich, a mianowicie:

Magister filozofji, który uzyskał ten stopień w zakresie historji

a) do nauczania historji jako przedmiotu głównego,

b) o ile zdał egzaminy z ekonomji i geografji ekonomicznej, przewidziane programem magisterjum z geografji (§ 1. B. d. 9, 10), do nauki o Polsce współczesnej jako przedmiotu głównego.

o ile zdał egzaminy z geologji, geografji ogólnej i geografji regjonalnej, przewidziane programem magisterjum z geografji (§ 1. A. 1. 6. 7.), - do nauczania geografji jako przedmiotu dodakowego,

o ile zdał egzaminy z gramatyki opisowej współczesnej polszczyzny, z podstawowych wiadomości z historycznej gramatyki języka polskiego i dialektologji, oraz z historji literatury polskiej, przewidziane programem magisterjum z filologji polskiej (§ 1. A. 1. 3. 4.) do nauczania jezyka polskiego jako przedmiotu dodatkowego,

o ile zdał egzamin z gramatyki opisowej języka francuskiego i z historji literatugy francuskiej, przewidziane programem magisterjum z filologji francuskiej (§ 1. A. 1. 3.) oraz o ile przy egzaminie państwowym na nauczyciela szkół średnich wykaże się znajomością języka francuskiego w słowie i w piśmie do nauczania języka francuskiego jako przedmiotu dodatkowego.

o ile zdał egzaminy z gramatyki opisowej i fonetyki niemieckiej i z zakresu ogólnych dziejów literatury niemieckiej przewidziane programem magisterjum z filologji niemieckiej (§ 1. A. 1. 3.), oraz o ile przy egzaminie państwowym na nauczyciela szkół średnich wykaże się znajomością języka niemieckiego w słowie i w piśmie — do nauczania języka niemieckiego jako przedmiotu dadatkowego,

o ile zdał egzaminy z gramatyki opisowej języka angielskiego i z zarysu dziejow angielskich przewidzianych programem magisterjum z filologji angielskiej (§ 1. A. 1. 2.), oraz o ile przy egzaminie państwowym na nauczyciela szkół średnich wykaże się znajomością języka angielskiego w słowie i w piśmie, do nauczania języka angielskiego jako przedmiotu dodatkowego,

o ile zdał egzaminy z logiki i metodologji ogólnej, z psychologji ogólnej oraz bądź z etyki, bądź z psychologji eksperymentalnej, przewidziane programem magisterjum z nauk filozoficznych (§ 1. A. 2. 3. B. 4.) — do nauczania propedeutyki filozofji jako przedmiotu dodatkowego.

Objaśnienie do rozporządzenia o magisterjum z historji

A. Egzaminy obowiązujace każdego studenta:

1. I. Metodologja historji obejmuje zasadnicze pojęcia historji, metodę heurystyki i krytyki historycznej, teorję syntezy w historji i zasady opowiadania historycznego.

II. Podstawowe wiadomości w zakresie nauk pomocniczych historji obejmują:

a) Znajomość praktyczną języka łacińskiego;

b) elementy paleografji i historji pisma łacinskiego z praktyczną wprawą w czytaniu łatwiejszych prób pisma średniowiecznego;

c) elementy dyplomatyki ogólnej i polskiej wraz z chronologją i sfragistyką oraz z umiejętnością rozpoznawania typowych form dokumentu i rozwiązywania najpospolitszych dat;

d) elementarne wiadomości o archiwach i bibljotekach, zawierających rzeczy polskie;

e) wiadomości podstawowe z geografji historycznej powszechnej i polskiej oraz orjentacja na mapie historycznej.

III. Umiejętność wskazania głównych źródeł do najważniejszych zdarzeń lub epok w dziejach Polski, z charakterystyką ich wartości dla zadań historycznych.

Egzamin z grupy A. 1. jest jeden i nie może być dzielony na partje.

2 — 4. Znajomość faktów w zakresie politycznych dziejów powszechnych i polskich, oparta na podstawach geograficznych i chronologicznych oraz na zrozumieniu pragmatycznego związku wydarzeń dziejowych. Podstawowe wiadomości z historji ustroju społecznego i państwowego oraz z rozwoju gospodarczego i kulturalnego (także literatury i sztuki) Polski i najwybitniejszych narodów. Ogólna znajomość historjografji i szkół historycznych polskich i obcych. Wykazanie przestudjowania przynajmniej kilku najwybitniejszych monografij historycznych z różnych epok lub z różnych dziedzin nauk historycznych. Przy egzaminie powinien kandydat przedłożyć spis przeczytanych monografij.

5. Egzamin z filozofji obejmuje zarys historji filozofji ze szczególnem uwzględnieniem powstania i rozwoju zasadniczych pojęć filozoficznych.

B. Do wyboru studenta jeden z następujących egzaminów:

6. I. Pogłębiona znajomość pewnego okresu dziejów politycznych wymaga szczegółowej wiedzy w dziedzinie faktów dziejowych z opanowaniem źródeł i literatury do danej epoki.

II. Pogłębiona znajomość
  a) Historji gospodarczej: Znajomość ogólna całokształtu historji gospodarczej, powszechnej i polskiej a ponadto szczegółowa znajomość źródeł i literatury naukowej w zakresie pewnej dziedziny dziejów gospodarczych w większym okresie chronologicznym lub całość tychże dziejów w okresie chronologicznie ciaśniejszym.
  b) Historji ustroju: Ogólny zarys historji ustroju społecznego i państwowego Polski oraz szczegółowa znajomość źródeł i literatury albo pewnego okresu historji ustroju albo pewnej instytucji prawnej (warstwy społecznej, sejmu i t. p.).
  c) Historji kultury: Znajomośc ogólna całokształtu rozwoju kultury europejskiej i polskiej oraz dokładniejsza znajomość źródeł i literatury do pewnego okresu lub pewnego zagadnienia kulturalnego.

III. Pogłębiona znajomość nauk pomocniczych historji wymaga oprócz ogólnej wiedzy w zakresie tych nauk szczegółowego studjum jednej z następujących grup nauk:
  a) paleografji i dyplomatyki wraz z chronologją,
  b) sfragistyki, heraldyki i genealogji.

IV. Geografja historyczna Polski. Kto wybiera za przedmiot specjalnego studjum ten przedmiot, winien przed uzyskaniem tematu pracy magisterskiej wykazać się świadectwem z geografji ogólnej, z geografji Polski i z kartografji ogólnej oraz odbyć seminarjum geograficzne przynajmniej w ciągu 1 roku. Geografja historyczna (Polski) obejmuje: krajobraz historyczny, dzieje osadnictwa, rozwój dróg komunikacyjnych, geografję historyczno-polityczną, geografję kościelną oraz historję geografji i kartografji.

Objaśnienia do powyższych przepisów stosowane przez poszczególne Komisje Egzaminacyjne oraz wymagania do egzaminów będą umieszczone w następnym numerze.

Tematy prac seminaryjnych magisterskich i doktorskich oddanych i będących w opracowaniu

Lublin

Wykaz prac dyplomowych wykonanych w seminarjach Katolickiego Uniwersytetu w Lublinie

1927 — 28.

1. Strzemboszowa Irena:
   Antagonizmy społeczne polityczne i religijne w rokoszu Zebrzydowskiego
2. Narzymska Zofja:
   Instytut Rządowy wychowania Panien Warszawa — Puławy — Warszawa. 1825 — 1843 — 1869
3. Żyłkowska Wanda:
   Rządy polskie w Lublinie w czasie powstania listopadowego
4. Kochanowska Halina:
   Komisja Boni Ordinis Lubelska
5. Grabowski Ludwik:
   Dzieje Instytutu Nauczycieli Elementarnych i Organistów w Puławach 1816 — 32
6. Gawarecka Kazimiera:
   Szkoły początkowe wiejskie w Gubernji siedleckiej za czasów Apuchtina 1879 — 1897
7. Gucerz Józef:
   Pierwsze stosunki między Zygmuntem I a Albrechtem (1519)
8. Musiał Tadeusz:
   Zakon niemiecki w walce przeciw połączeniu Litwy z Polską w latach 1386 — 1399

1929.

1. Pasławska Julja:
   Ród Jazłowieckich
2. Zalewska Marja:
   Lublin w życiu i dziełach Długosza
3. Górnicki Tadeusz:
   Władysław stary zwany Laskonogim
4. Skupiówna Barbara:
   Rola dziejowa Kamieńca podolskiego do r. 1672
5. Dwornikówna Marja:
   Książe Konrad Mazowiecki a Henryk Brodaty
6. Lachowiczówna Irena:
   Z dziejów ruchu społecznego na Chełmszczyźnie
7. Czuryło Ignacy:
   Konrad Mazowiecki w latach 1187 — 1227
8. Farliszewska N.:
   Włosi w Lublinie w pierwszej połowie XVII wieku
9. Kieseweterówna N.:
   Dzieje cenzury rosyjskiej w latach 1820 — 64

10. Milewska Władysława:
Ciężary ludności wieśniaczej na Rusi Czerwonej w wieku XV w świetle Akt Grodzkich i Ziemskich.
11. Kozubowska Krystyna:
Udział Wołynia Podola i Ukrainy w powstaniu Listopadowem.
12. Orłowska Janina:
Wójtostwo Lubelskie w średniowieczu.
13. Jagiełło A.:
Działalność cywilizacyjna Bolesława Chrobrego.
14. Maliszewska Marja:
Ks. Stanisław Brzóska
(Drukowane w Pam. Lub. Rocznik I Twa. Przyj. Nauk r. 19).

1930.

Miklaszewska Helena:
Handel miasta Lublina w wiekach średnich.
Wilski N.:
Lublin przed wybuchem powstania styczniowego r. 1861 - 62.
W opracowaniu są następujące prace:
Rościszewska Zofja:
Pierwsze stulecie istnienia Lubartowa
Przyczynek do dziejów miast pryw. w Polsce.
Konwacka L.:
„Gertruda" Pestalozziego, a Didactica Magna Komeńskiego.
Adamczyk Wł.:
Rozwój cen w Lublinie w XVI w.
Lejowa N.:
Kamieniec podolski w XV i XVI w.
Strychalska E.:
Ród Firlejów.

Część z tych prac przeszła przez Seminarjum. Tytuły prac będących w opracowaniu nie są jeszcze ostatecznie sprecyzowane i nie zostały jeszcze zgłoszone do Kancelarji K. U. L.

Lwów

Wykazu prac seminarjum historji starożytnej podać nie możemy, gdyż prof. Chylinski, kierownik tego seminarjum nie prowadzi ewidencji prac swoich studentów.

W seminarjum prof. T. Modelskiego złożono w pierwszym trym. roku akad. 1930|31

1. Będarzewska Marja:
Ród Melsztyńskich w w. XV.
2. Ždan Michał:
Stosunki litewsko-tatarskie w czasach W. Ks. Witolda.
3. Seredyński Michał:
Udział miast polskich i pruskich w wojnie 13-letniej.

4. Adrjanowiczówna Zofja:
Stosunki polsko-ruskie z końcem XIII a z początkiem XIV w.

W seminarjum Historji Polskiej prof. St. Zakrzewskiego oddano w pierwszym trym. r. akad. 1930|31

1. Strzelecka Hanka:
Królowa Jadwiga.
2. Płoszajówna Helena:
Husytyzm w Polsce (1415 — 1439).
3. Berger Ignacy:
Bolesław Pobożny ks. Wielkopolski w latach 1239 — 79.
4. Korzeniowski Kazimierz:
Stosunki polityczne polsko-czeskie od 1465 — 71.
5. Suchoniówna Benigna:
Święta Jadwiga księżna śląska.
6. Maływijasówna Marja:
Fedor Roman Sanguszko.
7. Kocowski Bronisław:
Reinhold Heidenstein, jego życie i dzieła.
8. Hullesówna Eleonora:
Stosunki polsko-węgierskie w latach 1495 — 1500.
9. Łozyniak Michał:
Sprawy polsko-mołdawskie w l. 1595 — 1606.
10. Kucz Władysław:
Kaźko Szczecinski.

W seminarjum Historji nowożytnej oddano prace:

1. Delawski Marjan:
Andrzej Zamojski prezes Tow. Rolniczego w Królestwie w latach 1858 — 61.
2. Wnękówna Marja:
Stosunek Francji do Polski za dynastji Orleańskiej.
3. Stokłosówna Walerja:
Zabiegi ks. Adama Czartoryskiego u dworów zagranicznyh.
4. Prokopyszówna Anna:
Polityka handlowa miejska Zygmunta III.
5. Sorokowski Jan:
Nesselrode a kwestja polska w l. 1830 — 36.
6. Weberówna Walerja:
Poglądy Napoleona na rewolucję.
7. Kimelówna Franciszka:
Sprawa Wielkiego Księstwa Poznańskiego na arenie parlamentarnej Prus i Niemiec w latach 1848 — 1849.
8. Starakówna Józefa:
Misja Niemcewicza w Londynie w 1831 r.
9. Bielecki Emil:
Geograficzny rys Karola Rogawskiego.
10. Olszówna Zofja:
Kobiety na dworze Stanisława Augusta.

11. Łucek Roman:
Stosunek Bakunina do Polaków i do sprawy polskiej.
12. Łużekcka Zofja:
Stosunek Desmoulina do Dantona i Robespiera.
13 Pasweżanka Marja:
Stosunek Stanisława Augusta do Targowicy.

W seminarjum Historji Oświaty i Szkolnictwa prof. Łempickiego oddano następujące prace:

A.

1. Ascher Artur:
Atmosfera domu braci Załuskich i ich znaczenie w umysłowości polskiej.
2. Buchbinderówna Dora:
Józefa Wybickiego działalność kulturalna i poglądy na wychowanie.
3. Jezierski Michał:
Echa kasaty Zakonu Jezuitów.
4. Koratelówna Aleksandra:
Działalność St. Augusta na polu oświaty i wychowania
5. Lorbelówna Zofja:
Jan Albertrandy.
6. Loechelówna Joanna:
Stosunek rządu rosyjskiego do liceum krzemienieckiego.
7. Sokołowski Jerzy:
Hugo Kołłątaj jako reformator szkolnictwa (projekty i czyny).
8. Tremkołowiczówna Marja:
Jan Dymitr Sulikowski.
9. Rohtenberżanka Franciszka:
Cudzoziemcy w Polsce za czasów St. Augusta Poniatowskiego.
10. Safranówna Klara:
Historja ojczysta w szkołach polskich przed Konarskim.
11. Weisberżanka Henryka:
Pinczów ognisko kulturalne kalwinistów małopolskich.

B.

Prace w opracowaniu:

1. Ulrichówna Antonina:
Wpływ Halli i Getyngi na umysłowość polską do XIX w., ze specj. uwzgl. walfinizmu w Polsce.
2. Rauchówna Maryula:
Reforma szkolnictwa w Polsce w XVIII w. po reformie Konarskiego 1740 — 1773.
3. Biłgk Paweł:
Akademja Ostrogska, jej rola oświatowa i pedag.
4. Sieboldówna Urszula:
Piotr Switkowski (życie i dzieła).
.5 Kopytkówna Janina:
Włosi w Polsce w drugiej połowie XVI w.

6. Reiserówna Sala:
Stosunek J. Lipsiusa do Polaków.
7. Astmanówna Pepa:
Ksiądz Stefan Łuskina, Jego działalność na polu oświaty.
8. Weinbergerówna Adela:
Monografja o Franciszku Bielińskim.
9. Jasieńska Zofja:
Fizjokraci francuscy a Polska
10. Seredyńska Irena:
Studjum historji na Uniwersytecie Lwowskim (do prof. Liskego włącznie)
11. Schwadronówna Anna:
Wychowanie i wykształcenie Władysława IV.
12. Silberówna Rena:
F. Melanchtona stosunki z Polakami.
13. Reinoldówna Helena:
Euzebjusz Czerkawski.
14. Magnowska Marja:
Karol Wild, księgarz i patrjota lwowski.
15. Winklerówna Henia:
Włosi na dworze dwóch ostatnich Jagiellonów
16. Neuthalerówna Stefanja:
Znajomość Ameryki w Polsce do XVIII w.
17. Zimandówna Rachela:
Oświata i szkolnictwo w Polsce.
w przedstawieniu Hugona Kołłątaja.
18. Wicińska Kazimiera:
Początek szkolnictwa zawodowego w Polsce.
19. Wysocka Janina:
Sprawa wychowania kobiet w Komisji Edukacji Narodowej na tle współczesnych stosunków w Polsce.
20. Minarzewska Władysława:
Działalność Antoniego Tyzenhauza na polu oświaty i szkolnictwa.
21. Czerniakówna Krystyna:
Współpraca cudzoziemców w Komisji Edukacji Narodowej.
22. Zaplatalska Jadwiga:
Działalność kulturalna Jagiellonek Polskich.
23. Franklówna Marela:
Stan wychowania kobiet i szkół żeńskich
od Komisji Edukacji Narodowej
aż do czasów wystąpienia Hoffmanowej.
24. Jaremkówna Jadwiga:
Henryk Jordan.
25. Kowalcówna Marja:
Sobieski jako mecenas kultury.
26. Ludmerówna Paulina:
Oświata w Królestwie Polskiem
w dobie Wielopolskiego (szkolnictwo i wychowanie).

27. Daniszewska Jadwiga:
Rola Drezna w umysłowości i życiu polskiem od upadku Polski do roku mniejwięcej 1850.
28. Pipun Henryk:
Wpływ Locka na Komisję Edukacji Narodowej.
29. Fajtel Chaim:
Eneasz Sylwjusz Piccolomini a Polska
30. Scheinfeldówna Szarlota:
Wychowanie obywatelskie i państwowe za czasów Komisji Edukacji Narodowej.
31. Kowalczukówna Zofja:
Idea pedagogiczna i dydaktyczna w szkolnictwie galicyjskiem pierwszej połowy XIX w.
32. Głuszkówna Marja:
Poglądy i działalność pedagogiczna króla Stanisława Leszczyńskiego.
33. Kurjański Tadeusz:
Historja na dworze St. Augusta Poniatowskiego
34. Hordyński Jan:
Rola Teatynów w oświacie polskiej w XVIII w.
35. Lucynówna Romana:
Uroczystości dworskie w Polsce renesansowej.
36. Kościuszko Lidja:
Wychowanie fizyczne w pedagogice i szkolnictwie polskiem od r. 1740 — 1795.
37. Szewczuk Irena:
Józef Żuliński.
38. Kössówna Sara:
Polityka szkolna rządu austrjackiego w dobie autonomji w Galicji w (1867 — 1890).
39. Jampolerówna Karola:
Stanowisko biskupa wileńskiego Massalskiego w dziejach reform i oświaty szkolnej XVIII w.
40. Kowalczuk Władysław:
Dzieje Elementarza ruskiego w Galicji.
41. Kostiuk Jan:
Monografja czasopisma „Szkoła".
42. Schönfeidówna Lotka:
Nauczanie języka polskiego w Galicji.
43. Dżoianka Stefanja:
Współpraca francuzów w Komisji Edukacji Narodowej.
44. Wajdowiczówna Marja:
Głosy o szkolnictwie i wychowaniu galicyjskiem 1772 — 1848
45. Krzyszkowska Marja:
Młodość, wykształcenie i początek działalności kulturalnej P. Tomickiego.
46. Szyszkowski Romuald:
Wiktor Baworowski.
47. Horodyska Marja:
Dyrektorjat filozoficzny na Uniwersytecie Józefińskim w r. 1784 — 1805.

48. Nussbaumówna Fryderyka:
Rada Szkolna Krajowa.

Prace w seminarjum Historji Społ.-Gospodarczej pod kierownictwem Prof. Dra Fr. Bujaka

1. Baumgardten Aleksander:
Poglądy ekonomiczne w Polsce za Zygmunta Starego *.
2. Bergerówna Janina:
Anzelm Gostomski autor „Gospodarstwa" *.
3. Bereźnicka Wanda:
Poglądy i działalność gospodarcza A. Karnkowskiego *.
4. Bielczykówna Paula:
Ceny we Lwowie.
5. Chiger Ignacy:
Poglądy ekonomiczne w Polsce za Zygmunta Augusta.
6. Furtak Tadeusz:
Poglądy ekonomiczne Kromera i historyków XVI w.
7. Galanka Darja:
Poglądy gospodarcze na Litwie w XVI w.
8. Górecka Irena:
Poglądy i działalność gospodarcza duchowieństwa *.
9. Hartmanówna Jadwiga:
Poglądy ekonomiczne za Stefana Batorego.
10. Haubrichówna Marja:
Wolnice i przemysł wiejski w XVI w. *.
11. Kochanowska Stefanja:
Poglądy ekonomiczne Klonowicza.
12. Kroker Marjan:
Miasta w arcybiskupstwie gnieźnieńskiem w wiekach średnich *.
13. Kurecińska Janina:
Poglądy ekonomiczne w statutach i przywilejach miasta Krakowa XVI w.
14. Lew Piotr:
Poglądy ekonomiczne za Jana Olbrachta i Aleksandra.
15. Lewickij Witalij:
Ignacy Ścib Marchocki.
16. Machówna Bogusława:
Ustrój rolny Małopolski w XV w.
17. Nachtgeistówna Klara:
Poglądy gospodarcze i społeczne za Zygmunta III (do rokoszu Zebrzydowskiego).
18. Nyczówna Janina:
Dochody duchowieństwa diecezji krakowskiej za Kazimierza Wielkiego.
19. Pelc Juljan:
Ceny w Krakowie w XVI w. *
20. Piwońska Marja:
Poglądy ekonomiczne i działalność gospodarcza Stanisława Chwalczewskiego.

21. Przednowek Teofil:
Cechy w arcybiskupstwie gnieźnieńskiem *.
22. Siegiel Stanisław:
Kontrakty lwowskie w latach 1717 — 24 *.
23) Sikora Kazimierz:
Działalność gospodarcza hetmana Tarnowskiego *.
24. Schönpflug Janina:
Poglądy ekonomiczne i społeczne za Zygmunta Augusta (1548 — 60) *.
25. Skrocka Helena:
Poglądy i działalność gospodarcza królowej Bony.
26. Staudówna Urszula:
Poglądy ekonomiczne i działalność gospodarcza Jana Kochanowskiego.
27. Tarnawski Aleksander:
Jan Zamojski jako gospodarz i ekonomista.
28. Wąsacz Michał:
Kontrakty lwowskie w latach 1676 — 85.
29. Waydowska Marja:
Poglądy ekonomiczne Mikołaja Reja.
30. Witska Janina:
Rozwój poglądów na ustrój państwa piastowskiego w literaturze naukowej XVII i XVIII w.
31. Wróblewska Zofja:
Poglądy ekonomiczne i społeczne i działalność gospodarcza Jana Łaskiego.
32. Künstlerówna Alma:
Poglądy społeczne i gospodarcze na sejmach pruskich.
33. Bringsówna Manela:
Czerwiec polski.
34. Marmaroszówna Bronisława:
Stosunki rolnicze w Galicji 1848 — 61 r.
35. Szewczuk Jan:
Głód i pomór w b. Galicji od r. 1772 — 1848.
36. Morawicka Danuta:
Metryki katedry łacińskiej we Lwowie.
37. Preisnerówna Helena:
Dzierzawy w. XV i XVI w ustroju rolnym.
38. Schneiderówna Hadassa:
Hinczek z Rogowa.
39. Reczuska Marja:
Ludność ziemi przemyskiej w XVII w.

Uwaga: Prace oddane oznaczone są gwiazdką.

Kraków

Tematy prac wykonanych w seminarjach na Uniwersytecie Jagiellońskim

Seminarjum Prof. J. Dąbrowskiego

1. Starzyk J.:
   Wyprawa wołoska Olbrachta.
2. Skowroński:
   Osadnictwo pomiędzy Wisłoką a Sanem.
3. Podgórska:
   Dzieje Łęczycy.
4. Krajewska:
   Katastrofa Spytka z Melsztyna.
5. Koneczna:
   Kazimierz w XIV i XV w.
6. Wusatowska:
   Granica polsko-węgierska na Spiszu do końca XIV w.
7. Felińska:
   Kościół św. Marka w Krakowie.

Seminarjum Prof. W. Sobieskiego

1. Żmuda:
   Kandydatura Wilhelma z Rosenberga na tron Polski.
2. Kaim:
   Sejm r. 1611.
3. Chwierut:
   Proces Polsko—krzyżacki 1342 r.
4. Czaplinski:
   Proces M. Oleśnickiego.
5. Orłowski Z.:
   Polityka rządu pruskiego w szkolnictwie na ziemiach polskich od 1772 — 1815.
6. Rosiek:
   Jan Nepomucyn Kościuszko.

Seminarjum Prof. Wł. Konopczyńskiego

1. J. Nieć:
   Młodość St. Augusta Poniatowskiego.
2. Dobrzyniecka:
   Al. Jabłonowski.
3. Stochówna:
   Kraków w dobie Sejmu Czteroletniego.
4. Hasmanówna:
   Dwór Jana Sobieskiego.
5. Majchrzak:
   Jakób Sobieski.

W seminarjum prof. Wł. Semkowicza oddano następujące. prace mag.:

1. Jurkiewiczówna M.:
Ziemia Stężycka pod względem osadniczym w wiekach średnich.
2. Bażański M.:
Drogi z Polski na Ruś do końca XIII. w.
3. Semkowiczówna W.:
Autograf Długosza „Historia Poloniae". Rozbiór krytyczny.
4. Praca zbiorowa:
Krytyczny rozbiór „Księgi Henrykowskiej," ze stanowiska dyplomatyki.

Tematy środowiska poznańskiego podane będą w następnym numerze.

DZIAŁ ORGANIZACYJNY

STANISŁAW ZAREMBA (Warszawa)

Zadania Ogólnopolskiego Związku Akademickich Kół Naukowych

Ostatni Zjazd byłego Centralnego Związku Kół Naukowych P. M. A., który odbył się w grudniu 1929 r. w Warszawie, poddał gruntownej i wszechstronnej rewizji podstawy organizacyjne tej instytucji.

W wyniku prac, Zjazd całkowicie przekształcił strukturę Związku, przystosowując ją do potrzeb, jakie narzucało samo życie i do tych zadań i możliwości, jakie otwierały się przed centralną organizacją naukową wobec potęgującego się i zakreślającego coraz to szersze kręgi ruchu umysłowego wśród młodzieży akademickiej.

Jednocześnie ze zmianą podstaw ustrojowych, nastąpiłą zmiana nazwy organizacyjnej na Ogólnopolski Związek Akademickich Kół Naukowych (O. Z. A. K. N.), która w znacznej mierze lepiej oddaje charakter instytucji.

Tak przebudowany Ogólnopolski Związek Akademickich Kół Naukowych przystąpił do urzeczywistnienia celów i zadań statutem przewidzianych, opierając się na programie działalności, uchwalonym przez Zarząd.

Punktem wyjścia dla sprecyzowania zadań O. Z. A. K. N. muszą być cele i zadania Kół Naukowych, jako podstawowych komórek organizacyjnych z jednej strony, z drugiej zaś własne, wynikające z natury instytucji centralnej zamierzenia w kierunku koordynacji i ulepszania pracy poszczególnych Kół, niesienia fachowej pomocy materjalnej i moralnej, wzbudzania i podsuwania inicjatywy a wreszcie doskonalenia form pomocy naukowych i wzbudzania szlachetnej między kołami rywalizacji.

Akademicki ruch naukowy zespala się ściśle z rozwojem szkolnictwa wyższego. Szkoły akademickie przygotowują dla narodu i państwa pracowników naukowych i ludzi z wykształceniem praktycznem.

Tak pojęta rola wyższych zakładów naukowych nakłada na Koła, jako organizacje skupiające zastępy młodzieży akademickiej, zastępy z których wyjść mają w przyszłości naukowcy-teoretycy, oraz biegli w swym zawodzie praktycy, nader doniosłe i zaszczytne obowiązki.

Pielęgnowanie wśród młodego pokolenia kultu dla nauki, zaszczepiania kultury życia publicznego, rozbudzania i rozwijania zamiłowań naukowych, wpajania szczytnych haseł etyki zawodowej, tak często lekceważonych i zapomnianych w wirze codziennego życia, a wreszcie dostarczanie środków i pomocy naukowych swym członkom, oto zadanie Kół Naukowych, w ogólnym skreślone zarysie.

Zgodnie z temi poglądami na charakter i znaczenie pracy Kół Naukowych Zarząd O. Z. A. K. N. ukształtował program swojej działalności.

Za naczelne zadania w dobie obecnej Związek uważa:

1) Starania o podniesienie poziomu życia umysłowego młodzieży akademickiej.

2) Doskonalenie i bogacenie pomocy naukowych poprzez: rozwój naukowej prasy akademickiej, oparcie wydawnictwa skryptów na zasadach spółdzielczych, unowocześnienie organizacji bibljotek akademickich, centralizacji pośrednictwa przy praktykach zagranicznych, utworzenie biura porad dla wyjeżdżających na studja zagraniczne.

3) Rozwijanie akcji informacyjnej, a w szczególności: wydawanie przewodników o studjach, oraz utworzenie biura i archiwum informacyjnego.

4) Staranie o ulepszenie organizacji studjów na niektórych wydziałach.

5) Propagowanie celów Koła Naukowego wśród młodzieży akademickiej i starszego społeczeństwa.

6). Nawiązanie i utrzymywanie łączności intelektualnej z młodzieżą akademicką z zagranicy.

7) Doskonalenie form prawnych zgodnie z nową budową organizacyjną Związku, wreszcie

8) Usprawnienie administracji Kół.

Zadania te punkt po punkcie urzeczywistnia Zarząd i Prezydjum Związku. Jak je wprowadza w życie i jaką dotychczasową pracą wykazać się możemy, o tem w następnym artykule.

Sprawozdanie z działalności Zarządu Wydziału Kół Historycznych za luty i marzec b. r.

W dniu 4 lutego b. r. w lokalach OZAKN'u przy ul. Akademickiej 5 w Warszawie odbyło się zebranie organizacyjne Wydziału Kół Historycznych. Na zebraniu tem zjawili się delegaci koła krakowskiego, lubelskiego, lwowskiego i poznańskiego, oraz członkowie koła warszawskiego jako goście.

Zebranych powitał imieniem OZAKN'u kol. Zaremba życząc zebranym owocnych obrad.

Po uchwaleniu przystąpienia do OZAKN, jako autonomicznego wydziału, przyjęto statut b. Związku Kół Hist. S. U. R. P. jako tymczasowy regulamin, z tem, że prawo interpretacji należy do Zarządu Wydziału. Przygotowanie nowego projektu regulaminu polecono Zarządowi Wydziału. Po wyborze władz Wydziału i przyjęciu szeregu dezyderatów przewodniczący kol. W. Stronczyński zebranie zamknął.

Wybrany zarząd postawił sobie jako zadanie najważniejsze wydać organ Wydziału. Celem uzyskania potrzebnych funduszów zwróciliśmy się z odpowiedniemi wnioskami do Ministerjum W. R. i O. P., Senatu Akademickiego U. P., Towarzystwa

Miłośników Historji, oraz do Prezydjum O. Z. A. K. N. W wyniku tych starań otrzymaliśmy z Prezydjum O. Z. A. K. N. subwencję w wysokości 100. zł., resztę kosztów pokrył Zarząd Wydziału częściowo z własnych zasobów, częściowo z pożyczki.

Celem zebrania odpowiednich materjałów do „Historji". zwróciliśmy się do wszystkich Kół Historyków S. U. R. P., a więc również do Koła Warszawskiego i do Koła Wilenskiego z prośbą o współpracę. W stosunku do tych ostatnich starania nasze były negatywne, gdyż Koło Warszawskie wogóle na nasze pismo nie odpowiedziało, zaś Koło Wileńskie przysłało odpowiedź odmowną. Tem się tłumaczy luka w wykazie prac seminaryjnych i magisterskich, zamieszczonym w niniejszem numerze „Historji".

Tak w prasie warszawskiej jakoteż poznańskiej ogłoszono komunikaty o powstaniu Wydziału i jego celach. Analogiczne komunikaty wysłano do Min. W. R. i O. P. oraz do wszystkich Senatów Akademickich U. R. P., załączając równocześnie prośbę o wycofanie statutu starego Związku

Za staraniem Koła Lwowskiego zgłosiło do Wydziału akces Kółko Historyków Społ. — Gosp. S. U. J. K. ze Lwowa, powiększając w ten sposób liczbę Kół — członków Wydziału do pięciu. Uchwałą zarządu Wydziału z dnia 19 marca b. r. zostało powyższe Koło członkiem zwyczajnym Wydziału Kół Historycznych.

Z innych prac zarządu należy wymienić opracowanie regulaminu Wydziału, którego uchwalenie miało nastąpić na niedoszłym do skutku zjeździe Wydziału w kwietniu b. r. Ustalenie podstaw prawnych Wydziału będzie mogło zatem nastąpić dopiero na przyszłym zjeździe, którego termin jeszcze nie został ustalony

Najważniejszą troską zarządu na najbliszą przyszłość będzie stworzenie mocnych podstaw materjalnych Wydziału, koniecznych do należytego realizowania jego zadań.

Zarząd Wydziału ukonstytuował się jak następuje:

kol. Stronczyński Witold — prezes
„ Tokarzówna Stanisława — wiceprezes
„ Schubert Maksymiljan — Sekretarz
„ Pomykaj Stanisław — skarbnik

Sprawozdanie z działalności Koła Historyków S. U. J. w Krakowie za I i II trym. r. ak. 1930|31.

Praca w Kole w okresie sprawozdawczym ogniskowała się w następujących sekcjach: naukowej, bibljotecznej, czytelnianej, wydawniczej, pracy zbiorowej, informacyjnej i towarzyskiej.

Sekcja naukowa która siłą rzeczy stanowi o charakterze naszej organizacji była stale przedmiotem największej troski Zarządu. Na pierwszem zebraniu Zarządu ustalono program działania sekcji, wprowadzając w miejsce podsekcji, z poszczególnych dziedzin historji t. zw. pogadanki historyczne, których zadaniem ma być w pierwszym rzędzie dyskusyjne wyrobienie członków. Pogadanki te są przeznaczone głównie dla kol. najmłodszych.

Niezależnie od tego zatrzymano zebrania naukowe z referatami ogólniejszemi bądź specjalnemi, opartemi na gruntownej znajomości literatury przedmiotu, a nawet na materjałach źródłowych. Celem pobudzenia członków do większego zainteresowania, w opracowywaniu referatów ogłosił Zarząd konkurs na najlepsze referaty, wyznaczając trzy nagrody w wysokości 70 zł, 50 zł, 30 zł. W okresie sprawozdawczym urządzono cztery pogadanki i cztery zebrania ogólne.

Z okazji 500-ej rocznicy śmierci Wielkiego Księcia Witolda urządziła sekcja zebranie naukowe z odczytami PP. Prof. Prof.: J. Dąbrowskiego, Konecznego i Dyr. Papée'go.

Z okazji 100-ej rocznicy powstania listopadowego urządzono wraz z Krakowskim Oddziałem Pol. Twa. Historycznego uroczystą Akademję w auli Uniwersytetu z referatami prof. W. Sobieskiego i Gen. Kukiela. W związku z powyższą rocznicą przygotowała sekcja dwa artykuły o powstaniu listopadowem do dzienników belgijskich, które też zostały w nich ogłoszone.

Staraniem sekcji odbyły się dwa odczyty publiczne wygłoszone przez Prof. U. J. J. Dąbrowskiego na temat: „Polska a papiestwo awinjońskie" i ks. Bisk. M. Godlewskiego Prof. U. J. p. t.: „Watykan a rewolucja 1831 r.".

Sekcja bibljoteczna poza normalną pracą jaką jest wypożyczanie książek członkom Koła i troska o powiększenie księgozbioru, doprowadziła do końca alfabetyczny katalog kartkowy, oraz rozpoczęła pracę nad oszacowaniem księgozbioru.

Sekcja czytelniana prowadziła Czytelnię czasopism historycznych wspólnie z Czytelnią Koła Polonistów. Dyżury odbywały się dwa razy tygodniowo.

Sekcja wydawnicza zaraz na początku kadencji Zarządu przystąpiła do realizacji projektu wydania srkryptu do historji Starożytnego Wschodu. Obecnie z pewnem opóźnieniem, niezależnem w zupełności od kierownictwa sekcji, skrypt ten, którego potrzeba dawała się niejednokrotnie bardzo odczuwać zostaje oddany do użytku szerokiego ogółu Koleżanek i Kolegów. Sprzedaż własnych i komisowych wydawnictw na jak najprzystępniejszych warunkach, to stała praca sekcji.

Sekcja pracy zbiorowej, organizując pomoc przy wszelkich imprezach, urządzanych przez Koło, przyczyniła się wydatnie do sporządzenia katalogu bibljotecznego, oraz dokończyła indeks osób i miejscowości do drugiego tomu Volumina legum.

Sekcja informacyjna zorganizowała przy wpisach dyżury, na których informowano Kol. Kol. zwłaszcza nowo wpisujących się na Uniwersytet. Na początku roku ak. urządziła sekcja zebranie informacyjne z referatami, traktującemi szczegółowo o życiu organizacyjnem Koła i studjach historji na Un. Jagiell. Sporadycznie udzielała sekcja pisemnych Informacyj Kol. Kol. z innych środowisk uniwersyteckich.

Sekcja towarzyska przez organizowanie imprez towarzyskich spełniała swe zadanie, wytwarzając wzajemne koleżeńskie

współżycie wśród członków Koła. Trzy zebrania towarzyskie (w tem „Św. Mikołaj" i „Św. Andrzej"), dwa kuligi do Ojcowa, tradycyjna „Herbatka zapoznawcza" i bal karnawałowy, to wynik pracy wspomnianej sekcji. Łącznie z sekcją naukową zajmowała się także sekcja towarzyska urządzaniem wycieczek po zabytkach i archiwach Krakowa, oraz wycieczki do Sandomierza.

Prócz wyszczególnionych stałych sekcyj wyłonił Zarząd na początku roku ak. specjalną Komisję Regulaminowo-Statutową, która opracowała projekty: a) Statutu, b) Regulamiu zarządu, c) Regulaminu Komisji Kontrolującej, d) Regulaminu konkursu naukowego, e) Regulamin bibljoteki, f) Regulamin obrad Walnych Zebrań i zebrań Zarządu, g) Regulamin Obrad Zjazdów Z. K. H. S. U. R. P. (uchwalony na zjeździe byłego Z. K. H. S. U. R. P. w lutym 1931 r.).

oStatut został uchwalony przez N. Walne Zebranie w dniu 16. III. br. i d dany do zatwierdzenia Senatowi Ak. U. J. Regulaminy uchwalił Zarząd. Obecnie przygotowuje Komisja Regulamin Sekcji wydawniczej. W zakresie kasowości przeprowadzono reorganizację, wprowadzając w miejsce dawnego systemu księgowania księgowość amerykańską.

Dla orjentacji należy jeszcze dodać o zmianach jakie zaszły w Zarządzie w roku administracyjnym. Z Zarządu ustąpili: II. v-prezes. kol. E. Drapich, I. Bibljotekarz kol. St. Wałęga i Kol. W. Mrozówna. Nadzwyczajne Walne Zebranie wybrało na drugiego v-prezesa Kol. T. Kaszpra, Zarząd zaś kooptował kol. Krężla i kol. Dobka.

Liczba członków wpisanych w br. admin. do chwili obecnej wynosi 220.

KRONIKA

Kółko Historyków Społ.-Gosp. we Lwowie

Kółko Historyków Społ.-Gosp. Studentów U. J. K. we Lwowie zostało założone w czerwcu 1929 r. przy seminarjum historji społ.-gosp. pozostającem pod kierownictwem Prof. Dr. Franciszka Bujaka z inicjatywy Dr. Stanisława Hoszowskiego i Dr. Tadeusza Ladenbergera.

Główną pobudką, która skłoniła nas do zorganizowania odrębnego kółka mimo istniejącego Koła Historyków na Uniw. J. K. we Lwowie, były zupełnie odmienne zadania i postulaty tej gałęzi wiedzy historycznej, którą my reprezentujemy.

Do realizacji zadań, które przyświecały inicjatorom Kółka Hist. Społ.-Gosp. dążymy przez rozpowszechnianie wiedzy hist. społ.-gosp. drogą urządzanych posiedzeń naukowych i wycieczek do instytucyj naukowych i zakładów przemysłowych.

Bardziej ożywioną działalność rozpoczęło kółko od czasu zalegalizowania go przez Władze Uniwersyteckie t. j. od września 1930 r. urządzając dotychczas 3 posiedzenia na których wygłoszono referaty naukowe z dziedziny ogólno historycznej i społ.-gospodarczej, 2 zebrania dyskusyjne, na których omawiano najnowsze wydawnictwa, oraz 8 wycieczek do instytucyj naukowych i jedną do zakładu przemysłowego.

VII Zjazd Związku Kół Historyków S. U. R. P.

Sprawozdania ze Zjazdu umieścić nie możemy z przyczyn od nas niezależnych. Na kilkakrotne wezwania nie odpowiedziano nam ani ze strony Koła wileńskiego ani ze strony Komitetu Wykonawczego nowego Związku Kół Hist.

Podajemy przeto tylko sprawozdanie z posiedzenia komisji likwidacyjnej, której protokół mamy do dyspozycji.

Dnia 4 lutego b. r. o godz. 12. w lokalach seminarjum historycznego U. W. odbyło się zebranie komisji likwidacyjnej VII Zjazdu Związku Kół Historyków S. U. R. P. Członkami tej komisji byli delegaci poszczególnych kół: Kol. Kol. Kania J. (Kraków), Kramarzówna H. (Lublin), Krzyszkowska (Lwów), Stronczyński W. (Poznań), Rusjan (Warszawa), Szacki (Wilno).

Zebranie zagaił kol. Widerszal jako przewodniczący VII Zjazdu Zw. Kół Hist. poczem wybrano jednogłośnie kol. Stronczyńskiego na przewodniczącego i kol. Kramarzównę na sekretarza zebrania. Na zebraniu tem poszczególne koła wystąpiły już w dwóch blokach: jako Wydział O. Z. A. K. N.'u i jako Związek Kół Hist. Obrady toczyły się nad likwidacją majątku i archiwum b. Związku.

Po przydługiej dyskusji przyjęto wniosek kol. Widerszala zmodyfikowany przez kol. Kanię. Wniosek ten przekazywał akta

Związku tej organizacji, która skupi po dwóch latach większość kół. Drugi wniosek o podziale majątku proporcjonalnie do ilości zrzeszonych członków między dwie nowe oganizacje przyjęto jednogłośnie.

Przy końcu zebrania złożył kol. Kania następujące oświadczenie imieniem koła krakowskiego:

„Koło krakowskie przystąpiło do O. Z. A. K. N. kierując się jedynie troską o dobro Kół Historyków, stanowisko koła krakowskiego było pojednawcze i wobec stanowczego i upartego stanowiska niektórych kół nie mogło inaczej postąpić."

Podobne oświadczenia złożyły koła: poznańskie, lwowskie i lubelskie, poczem zebranie zamknięto.

PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA

Dzieje Polski — Ogólne

Bobrzyński Michał:
Dzieje Polski w zarysie. T. III. Dzieje porozbiorowe s. 442
4 mapy. - 1931.
Polska, jej dzieje i kultura
od czasów najdawniejszych do chwili obecnej.
T. 3|18 — 19. zesz. 68. 69. s. 417 — 480. - 1931.
Kern Elga:
Von alten und neuen Polen. Leipzig, Stuttgart 1931 s. 168.
Borowski H.:
Masurische Volkslieder. Koenigsberg 1931 s. 58.
Inglot Stefan:
Organizacja folwarku na Białorusi. Warszawa 1931 s. 24.
Ks. Kozierowski Stanisław:
Nazwy geograficzne i osadźcy ziemi średzkiej.
Z mapą. Poznań 1931 s. 63.
Litwin J:
Civitas Tusinensis — karty z przeszłości miasta Tuszyna.
Łódź 1930 s. 80.
Łaniewski Stanisław:
Sprawa białoruska. Zarys historyczno-polityczny s. 105 - 1931.

Polska średniowieczna

Najstarsze akta konsystorza lwowskiego,
wyd. Rolny W. cz. II. 1490 — 1498. str. 706.
Zabytki dziejowe. Wyd. Tow. Naukowego we Lwowie t. III.
Grodecki R.:
Początki immunitetu w Polsce. Lwów 1930 s. 96.
Koczy Leon:
Handel Poznania do połowy XVI w. Poznań 1930 s. 384.
Ladenberger T.:
Zaludnienie Polski na początku panowania Kazimierza Wielkiego
(Badania z dziejów sp. i gosp. pod red. prof. Dr. Bujaka nr. 9)
Lwów 1930 s. 96.
Pieradzka Kr.:
Garbary, przedmieście Krakowa (1363 — 1587) Kraków 1931 s. 154
Stachoń B.:
Polityka Polski wobec Turcji i akcji antytureckiej w wieku XV
do utraty Kilji i Akermanu (1484) Lwów 1930 s. 199.
Arch. Tow. Nauk. we Lwowie II. t. 7 zeszyt 2.
Widajewicz Józef:
Najdawniejszy piastowski podbój Pomorza. s. 105. Poznań 1931.

Polska nowożytna

Akta grodzkie i ziemskie z Archiwum Ziemskiego we Lwowie.
T. XXI. Lauda sejmikowe halickie 1575 -- 1695.
Wyd. A. Prochaska Lwów 1931 s. 570.
Kronika mieszczanina krakowskiego z lat 1575 — 1595
wydał H. Barycz Kraków 1930 s. 182. (Bibl. Krak. nr. 70)
Godziszewski Wł.:
Polska a Moskwa za Władysława. IV.
Kraków 1930 s. 72 Rozprawy Wydz. H-F. PAU. SII. t. 42.
Jankowski T.:
Śmierć Stefana Batorego w Grodnie.
Grodno 1930 s. 74.
Kossowski Aleksander:
W sprawie korespondencji Hozjusza z lat 1558 — 1579.
Włocławek 1931 Odb. Ateneum Kapłańskie t. 27.
Łozinski Wł.:
Prawem i lewem.
Obyczaje na Czerwonej Rusi w pierwszej połowie XVII wieku.
Lwów 1931 t. I. str. 426, t. II. str. 507.
Małachowski-Łempicki Stanisław:
Wolnomularstwo na ziemiach dawnego Księstwa Litewskiego
1776 — 1822. Dzieje i materjały. (1931).

Czasy porozbiorowe

Bełcikowska A.:
Powstanie styczniowe.
Warszawa 1931 t. 14. s. 175 Bibl. Żołn. Polskiego
Chołodecki Józef Białynia:
Emisarjusz Henryk Dmochowski i listy z Paryża Walerjana
Pietkiewicza. Lwów 1931 s. 90.
Knapowska W.:
Dzieje fundacji ks. Ludwiki Radziwiłłowej w Poznaniu.
(W setną rocznicę 1830 — 1930). Poznań 1930 s. 212.
Mausuy A.:
Jérôme Napoléon et la Pologne en 1812. 1931 s. 704.
Miterżanka Mieczysława:
Działalność pedagogiczna Adama ks. Czartoryskiego, generała
Ziem Podolskich s. 340 (1931).
Rzewski A.:
W walce z trójzaborcami o Polskę niepodległą. Łódź 1931 s. 255.
Schulze B.:
Die Reform der Verwaltungsbezirke in Brandenburg
und Pommern 1809 — 1818. Berlin 1931 s. 121.
Sukiennicki W.:
Pruska polityka kolonizacyjna na ziemiach polskich 1886 — 1919.
Warszawa 1931 s. 237.
Szumski S.:
W walkach i więzieniach. Pamiętniki 1812 — 1848. Wilno 1931 s. 216

Czasy najnowsze

Barke H. i Jaroszyk K.:
Walka o Mazowsze Pruskie. Poznań 1931 s. 103.
Bielski Romuald:
Zarys historji wojennej 2-go pułku saperów Kaniowskich. Warszawa 1931 s. 95.
Gruszecki Emil i Szmagier Wacław:
10-lecie 3. Pułku Szwoleżerów Mazowieckich im. płk. Jana Kozietulskiego 1920—1930. (1931 s. 52).
Hołówko T.:
Przez dwa fronty. (Z Warszawy do Kijowa). Warszawa 1931 s. 274
Jacyna Jan:
Wiosna. (1918—1926) Warszawa 1931 s. 214.
Kiedrzyńska Wanda:
Zarys historji wojennej O. L. K. (Ochotnicza Legja Kobiet). Warszawa 1931 s. 46.
Miklaszewski W.:
Sejmowładztwo. Sejm ustawodawczy 1919—1922. (1931 s. 1354)
Rayski Stefan:
Bitwa pod Rarańczą. Lwów 1931 s. 16.
Wilanowski Bolesław:
Stosunek Kościoła do państwa w świetle ostatnich konkordatów. Wilno 1931 s. 104.

Historja Powszechna
I. Czasy starożytne

Meyer E.:
Geschichte des Altertums V. 2. Berlin 1931 s. 460.
Becker C. H.:
Das Erbe der Antike im Orient und Okzident. Leipzig 1931 s. 41
Aberg Niels:
Nordische Ornamentik in vorgesch. Zeit. Leipzig 1931 s. 118
Svati Aria:
Toutankhamon. 1931 s. 172.
Koenig F. W.:
Geschichte Elams. Leipzig 1931 s. 38.
Unger E.:
Babylon. Berlin, Leipzig 1931 s. 382.
Tabonis G. R.:
Nabuchodonosor et le triomph de Babylon. 1931 s. 432.
Jardé A.:
Athènes ancienne. 1931.
Judeich W.:
Topographie von Athen. Muenchen 1931 s. 473.
Wilcken U.:
Aleksander der Grosse. Leipzig 1931. s. 315.

Drzewiecki M.:
Grecja i Rzym w starożytności.
Warszawa 1930 s. 95 Zagadnienia Hist. nr. 6.
Piganiol A.:
Esquisse d'histoire romain. 1931 s. 210.
Rostovcev M. I.:
Gesellschaft und Wirtschaft im Roemischen Kaiserreich.
Leipzig 1931 s. 348u. 422.
Weigall A.:
Cleopatre, sa vie et son temp. 1931.

II. Czasy średniowieczne

Schmeidler B.:
Franken und das Deutche Reich im Mittelalter. Erlangen 1930 s. 89
Raudonikas W. J.:
Die Normannen der Wikingerzeit und das Ladogagebiet.
Stockholm 1930 s. 15 .
Kehr P.:
Vier Kapitel aus der Geschichte Kaiser Heinrichs III.
Berlin 1931 s. 61.
Manteuffel Tadeusz:
Powstanie i organizacja miast średniowiecznych w zachodniej i środkowej Europie.
Warszawa 1930 s. 63. Wiedza Dział hist. nr. 1.
Manteuffel Tadeusz:
Życie miejskie w wiekach średnich.
Warszawa 1931 s. 46. Wiedza Dział hist. nr. 3.
Pawłowski Czesław:
Feudalizm jako typ ustroju społecznego
(Warszawa 1930) s. 111. (Wiedza, dział hist. nr. 2).
Kienast, W.:
Die deutschen Fuersten im Dienste der Westmaechte bis zum Tode Philipps des Schoenen von Frankreich II. 1. s. 228.
Meyer, K.: Die Gruendung der Eidgenossenschaft im lichte der Urkunden und der Chroniken. (Zurich 1931) s. 40.
Levy, R.:
César Borgia (1931) s. 180.
Bemont, Ch. et Doucet, R.:
Histoire d' Europe au Moyen âge 1270 — 1493 s. 500 (1930).
Buehler, J.:
Die Kultur des Mittelalter (Leipzig 1931) s. 360.

Czasy nowożytne i nowoczesne

Paul J.:
Reformation und Gegenreformation
Breslau 1931. s. 144
Bencler A.:
La vie d' Ivan le Terrible 1931.

Chłędowski Kazimierz:
Rzym. Ludzie Baroku. 1931 s. 640 ilustr. 43.
Friedrich II. Koenik von Preussen — Politische Korrespondenz Fridrichs des Grossen. XI. 1778 - IV 1779 V. 42. Leipzig 1931 s. 580
Schuhmacher K.:
Madame Du Barry s. 219 1931.
Mereżkowski D:
Napoleon. przeł. P. Laskowski. Warzawa 1931 s. 326.
Kircheisen F. M.:
Napoleon I. sein Leben und seine Zeit. V. 7. (1806 — 1898) Muenchen 1931 s. 562.
Driault E.:
Napoleon le Grand (1769 — 1821) 3. V. s. 392. 408 376. 1931.
Wahl A:
Die erhebung der Voelker gegen Napleon I. Langensalza 1931 s. 36.
Paleologue M.:
Drei Diplomaten, Talleyrand, Metternich, Chateaubriand. Berlin 1931 s. 185.
Rossier E.:
Histoire politique de l' Europe de 1815 — 1819: 1931.
Dubreuil L.
Histoire des Insurrections de l' Ouest s. 400 1931.
Perreux G.:
Au Temps des sociétées secrétes 1830 — 35. 1931.
Woog Claude:
La politique d' emigration de l' Italie s. 392. 1931.
Maurin J.:
Le Saint Siège et la France de 1852 a 1853. s. 386
Maurin J.:
La politique ecclesiastique du seconde Empire de 1852 a 1869. s. 989. 1931.
Eckhart F.:
Die deutsche Frage und der Krimkrieg. Berlin 1931 s. 215.
Engels F.:
Der deutsch-francoesische Krieg 1870 — 71. s. 375. 1931.
Zdziechowski M.:
Napoleon III. Kraków 1931 s. 259.
Pastr J. L.:
La tragédie de Sedan. 1931.
Dupont Marcel:
Generał Lassal. Przełożył z francuskiego i wstępem opatrzył Bolesław Wieniawa-Długoszewski. 1931 s. 240.
Berenger H: Chateaubriand 1931.
Bogicević Milos:
Die auswaertige Politik Serbiens 1930 — 14 Berlini 1931.
Fay S. B.:
Les Origines de la Guerre mondiale. I s. 468—II s. 504 1931.
Petain Henri Philippe Omer:
Bitwa pod Verdun. Przeł. E. Quirini. Warszawa. s. 110 1931.

Mussolini Benito:
Pamiętniki z czasów wojny. Przeł. A. Birkenmajer. s. 189. Poznań 1931.

Varia

Altora C. de Stigliano:
Les Soviets en Chine 1931 s. 114.
Delbruek Hans:
Weltgeschichte. I — V s. 674 — 845 — 678 — 800 — 625. Berlin 1931.
Keyser E.:
Die Geschichtswissenschaft. Aufbau u. Aufgaben. Berlin 1931. s. 243.
Kleinberg A.:
Die Europeische kultur der Neuzeit. Leipzig 1931. s. 233.
Mgninen I.:
Die Sachkultur Estlands s. 275 V. I. 1931.
Pasguet D.:
Histoire politque et sociale du peuple américain. 1931.
Reicke I.: Berühmte Frauen der Weltgeschichte. s. 158. Berlin 1931.

Archeion

Czasopismo naukowe poświęcone sprawom archiwalnym. Warszawa 1930. zesz. VIII.

Treść: Polaczkówna H., Dr. Antoni Prochaska, Jakubowski J.: Prace archiwalne Prochaski nad dziejami Litwy. Bańkowski P. i Ptaszycki St. Powrót do kraju po stu latach. (Rewindykacja) rękopisów) Dział nrzędowy.

Ateneum Wileńskie

Rocznik VII. zesz.1-2. Wilno 1930.

Treść: Semkowicz Wł. Hanul, namiestnik wileński (1382-1387 jego ród. Koneczny F.: Sprawa Księcia Geldrji 1389 r. Białowiejska W. Stosunki z Moskwą w pierwszej połowie panowania Aleksandra Jagiellończyka (1492 — 1499). R. Gawroński Fr.: Książęta Nieświeccy, Zbarascy i Wiśniowieccy do końca XVI w. Wysłuouch S.: Z dziejów Łosośny i jej posiadaczy XV i XVI w. Ks. Poplatek J. Tj. Zarys dziejów seminarjum Papieskiego w Wilnie 1585 — 1773. Roemer K.: Co nam mówią stare wileńskie kamienice? Tyrowicz M. Działalność publiczna Niemcewicza w latach 1807 — 1813. W miscelaneach m. i. Ambrosa M. Wileńska bibljografja regjonalna w I półroczu 1930 r. Recenzje i sprawozdania oraz kronika.

Kronika miasta Poznania

Org. Tow. Miłośników Miasta Poznania. Rok VIII. Poznań 1931. s. 293—386.

Treść: Grot Z.: Znaczenie narodowe teatru polskiego w Poznaniu. Staszewski J.: Początki pułku jazdy poznańskiej 1831. Dr. Brosik A. Tabliczki z trumien. Kantak K. Ks. Dr.: Dalsze przyczynki do dziejów Dominikanów poznańskich. Kronthal A: Ryszard Witting. Zapiski. kronika i ruch wydawniczy.

Kwartalnik Historyczny

Organ Polskiego Tow. Hist. Rok XLIV. t. II. 1930. s. 195—322

Treść: Manteuffel T.: Przegląd wydawnictw i literatury za rok 1929, dotyczących wczesnego średniowiecza francuskiego (do r. 1328). Dobrowolska W.: Z powodu książki Antoniego Prochaski p. t. Hetman „Żółkiewski". Piwarski K.: Kilka uwag o bitwie pod Kliszowem w r. 1702 ,Kłodzinski A.: Historja w angielskiej szkole średniej. Zapiski informacyjne. Przegląd czasopism. Kronika V Zjazdu Historyków Polskich w Warszawie.

Przegląd Historyczno-Wojskowy

Rok. II. tom 3. zesz. 1 i 2. Warszawa 1930 str. 360

Treść: Pachoński J Z: Początki pułku jazdy legjonów 1798—99. Staszewski J: Rezerwy wojskowe podczas wojen Polski porozbiorowej. Gerber R.: Fabrykacja dział w powstaniu listopadowem. Płk. Grobicki J.: Pułk ułanów polskich w legji cudzoziemskiej w czasie walk karlistowskich w Hiszpanji 1836—37. Giergielewicz J.: Organizacja wojsk technicznych w powstaniu Kościuszkowskiem. Willaume J.: Obrona księstwa Warszawskiego 1812 r. Warszawski S.: Przemysł wojenny podczas powstania listopadowego. Oppman E.: Wojskowa organizacja Warszawy w powstaniu styczniowem.

Roczniki Historyczne

Organ Tow. Mił. Hist w Poznaniu. Rok VI. zesz. 2. 1930. s. 129—264

Treść: Łuczakówna H.: Emilja Szczaniecka. Staszewski J.: Organizacja siły zbrojnej i działania wojenne w województwie kaliskiem 1831 r. W miscelaneach prof. K. Tymienieckiego: Uchwała gromadzka z początkiem XV w. Recenzje, sprawozdania i sprawy Towarzystwa.

Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu

Rok 37. Toruń 1930 s. 475. Zawiera m. i. Dr. Wł. Łęgi, kultura Pomorza we wczesnem średniowieczu na podstawie wykopalisk.

Strażnica Zachodnia

Kwartalnik poświęcony sprawom kresów zachodnich. R. IX. zesz. 1. 2. 3.

Treść: m. i. Papée St.: Dziesięć lat teatru w Polsce zachodniej 1918—1928. Szulc-Golska B.: O działalności i zasługach Antoniego Bederskiego. Chrzanowski B.: O strajku szkolnym w Poznańskiem i na Pomorzu w latach 1906 i 1907.

Revue Historique

R. 56. tom 166. Paris 1931 s. 216.

Klio

Beitraege zur alten Geschichte. Leipzig 1930. T. 23. zesz. 3. s. 365—514.

Treść: Schulten Adolf.: Die Etrusker in Spanien. Patroni G. La struttura acupole in Etruria. Geffcken J.: Ein Wort des Tib. Gracchus. Ciaceri E. Influssi dellà cività Italiota (Magna Graecia) sull' Etruria nel sec. VI. a C. Hertz A. Das Alter der Graeberfunde von Ur. Przeworski S.: Das in Babylonien gefundene nordsyrische Grenzstein und seine Herkunft aus Karkemis

Deutsche Blaetter in Polen.

R.VIII. zesz. 2 Poznań 1931 s. 65—128 m. i. Laubert Manfred Ein Tumult in Gollantsch 1833.

Historische Zeitschrift

Berlin 1931 T. 143 zesz.3 s. 457—676

Treść: Croce B.: Antihistorismus. Krueger G.: Die Eudaimonisten. Ehrenberg V. Eduard Mayer.

Evangelischer Volkskalender 1931

Poznań 1931 s. 168. zawiera m. i. art. Dr. Latermanna: „Aus der Geschichte der Stadt Posen"

Redaktor Witold Stronczyński w Poznaniu, Kraszewskiego 9 m. 6

Druk. S. & A. Bogaczyk. Leszno. (Pozn.)

Treść numeru

K.U.L.